

LIDER

JU Srednja stručna škola - Bar
broj 17, maj 2023. godine

NAJBOLJI UČENICI šk.2022/2023.g.

BR.	KATEGORIJA	PREZIME I IME UČENIKA	RAZRED I ODJELJENJE
I	Đak generacije	Kuvelja Melanija Nikolić Tijana	4-5 4-5
II	Najbolji učenici po obrazovnim programima		
1.	Zdravstveni tehničar	Kujović Ema	1-5
2.	Farmaceutski tehničar	Kuvelja Melanija Nikolić Tijana	4-5 4-5
3.	Nautički tehničar	Nišavić Miloš	3-3
4.	Brodomašinski tehničar	Hrastinski Đorđe	4-2
5.	Tehničar za špediciju, carinu i organizaciju transporta	Pupović Elma	4-4
6.	Veterinarski tehničar	Drobnjak Milijana	4-1
7.	Automehaničar	Bajramović Jakub	3-7
8.	Instalater termotehničkih sistema	Barać Filip	1-7
9.	Kozmetičar	Mijović Zorana	3-6
10.	Frizer	Renda Esra	2-6
III	Školski literarni nagradni konkurs povodom 23.aprila, Dana knjige i autorskih prava	1.Drobnjak Milijana 2.Brkanović Ines 3.Đokić Milica	4-1 4-1 1-1
IV	Najbolji sportista	Mujović Anabela	2-4
V	„Mladi za čist vazduh“ Osvojeno 1 mjesto	Đokić Nikolina Filipović Jovana Cilić Vasilija Joksimović Jovan Kujović Asija	2-5 2-5 3-5 3-5 3-5
VI	Vannastavne aktivnosti	Ćatović Aiša Vojovodić Jovana Joksimović Jovan	4-5 2-5 3-5
VII	Eko reporteri	Joksimović Jovan Stanković Nikoleta	3-5 3-5
	Učenici bez izostanaka	Krstanović Miodrag	1-3
		Agović Daris	1-4
		Čelebić Dženita	1-4
		Đorović Danica	3-5
		Bajramović Bajram	1-7

Umjesto uvodnika

Čuo sam da nećete ništa da učite

Čuo sam da nećete ništa da učite,
Iz toga zaključujem: milioneri ste.
Budućnost vam je obezbeđena – ona je
Pred vama u sjaju. Vaši su se roditelji
Postarali da vam se noge
Ne spotaknu o kamen. Onda i ne moraš
Ništa učiti. Kakav si
Takav i ostani.

A ako bi i bilo teškoća, jer su vremena,
Kako sam čuo, ipak nesigurna,
Imaš svoje vođe, koji će ti tačno reći
Šta treba da radiš da vam bude dobro.
Oni su to napabirčili kod onih
Što znaju istine
Koje vrede za sva vremena
I recepte koji uvek pomažu.
Gde su toliki za tebe,
Ne moraš ni prstom da mrdneš.
Naravno, kad bi bilo drukčije,
Morao bi da učiš.

Bertold Brecht

IMPRESSUM

Časopis „Lider“
Broj 17 – maj 2023.

Izdaje:
JU Srednja stručna škola
Bar

Za izdavača:
Branko Knežević, direktor

Urednica:
Marija Šušter, prof.

Lektura/ korektura:
Nataša Despotović

Kompjuterska obrada:
Zoran Vasilkov

Štampa:
Lux print, Podgorica

Tiraž: 300.

REDAKCIJA:

Učenici:

Jovana Vojvodić II-5
Jovan Joksimović III-5
Milena Dakić IV-5
Elmedina Duraković III-5
Amina Nikezić III-5
Andrija Perović III-1
Jakub Bajramović III -7
Minela Ličina III-5
Asija Kujović III-5
Danilo Djuković I-3
Luka Janjić III-5

Profesori:

Milica Nikočević
Merima Djukić -Savić
Nataša Despotović
Nataša Truš
Gordana Drobnjak
Milena Ivanović
Vladimir Ćetković
Milanka Okuka

Naslovna strana - **Marina Abramović**, performans "**The Artist is Present**",
Muzej moderne umjetnosti (MoMA), Njujork 2010. godine

ISKRENO O ...

Direktor Branko Knežević je za ovaj broj „Lidera“ odgovarao na pitanja iz „Prustovog upitnika“. Prije svih pitanja, jedno sasvim drugačije.

Koja je Vaša vizija škole?

- Smatram da naša škola treba da bude mjesto u kome rade stručni i kreativni profesori otvoreni za permanentno usavršavanje i timski rad. Ustanova u kojoj učenici rado dolaze jer je nastava u njoj organizovana po savremenim nastavnim metodama, kvalitetna i prilagodjena njihovim potrebama i interesovanjima.

Koja je Vaša predstava o savršenoj sreći?

- Mir u duši i osmijeh na licu.

Koji je Vaš najveći strah?

- Strah od uspjeha. Ako čovjek nekad pomisli da je u nečemu uspio, gubi motivaciju da napreduje.

Sa kojom istorijskom figurom se identificujete?

- Aleksandar Makedonski. Ličnost koja je imala sve osobine pravog vladara. Imao je umijeće da iskoristi svaki potencijal pojedinača i da mu da pravo mjesto u društvu.

Kojoj živoj osobi se najviše divite?

- Svom ocu.

Koja je Vaša najveća ekstravagancija?

- Biti slobodan.

Koje je Vaše omiljeno putovanje?

- Put do ljudske duše.

Šta je po Vama najveća čovjekova vrlina?

4 LIDER

U današnjem vremenu čovjeku je nametnuto previše izazova. Naći mjeru između napretka i sopstvenosti je najveća vrlina.

Koje je vaše najveće kajanje?

Postoji scena u filmu „Šindlerova lista“, kada se preživljeli Jevreji zahvaljuju Oskaru Šindleru na tome što im je spasio živote, a on odgovara da ih je mogao spasiti i više da se odrekao automobila i još nekih materijalnih stvari. Najveće kajanje je „što nisam spasio još jednog čovjeka...“

Gdje ste i kada bili najsrećniji?

Često se vraćam prostoru u kome sam proveo djeinjstvo i uvijek kad pada kiša. Šetam. Sretnem dječaka. „Isti ja“. Popričamo. Uvijek je dobro potražiti savjet od djeteta!

Koji talenat biste voljeli da imate?

Da vajam.

Kako se trenutno osjećate?

- Spreman za stepenicu više.

Šta smatrate svojim najvećim uspjehom?

- Kćerka Teodora i sin Lazar su moj najveći uspjeh i životna potpora.

Ako biste se posle smrti vratili na ovaj svijet kao osoba ili kao predmet, šta biste bili?

-More. Bezgranični prostor koji spaja.

Šta je za vas oličenje patnje?

- Trud i rad koji ne daju rezultate.

Kojim zanimanjem biste voljeli da se bavite?

- Volio bih da sam vajar ili stolar.

Ko su vaši uzori u životu?

- Nemam uzora. Samo primjere.

Ko je vaš omiljeni fiktivni junak?

- Zagor i mačak Silvester.

Gdje biste voljeli da živite?

U Baru.

Šta najviše mrzite?

- Mržnju.

Koji je vaš moto?

- Sjutra će svanuti, mora!

Koju osobinu ne volite kod drugih?

- Neiskrenost.

Kome se najviše divite?

- Čovjeku sa velikim „Č“!

Koja su vaša omiljena imena?

- Teodora i Lazar.

Koje vrijednosti najviše vredujete kod prijatelja?

- Požrtvovanost i empatiju.

O PRUSTU I UPITNIKU

Marsel Prust (1871 – 1922), najpoznatiji je po ciklusu romana „U traganju za izgubljenim vremenom“, koji se sastoji od sedam obimnih romana i obuhvata više od 2500 stranica. Zahvaljujući inovativnim postupcima i posebnom stilu djelo se smatra jednim od vrhunskih ostvarenja svjetske književnosti. Razvoj i preobražaj bolešljivog i osjećajnog dječaka u vrsnog umjetnika predstavlja temelj cjelokupnog izlaganja, uz brojne epizode i digresije koje čine gotovo zasebna djela, a književna tehnika se oslanja na sposobnost sjećanja. Umjetnički izraženo sjećanje tako se smatra jednim pravim i istinskim životom. Pitanja iz Prustovog upitnika često su zastupljena u modernim intervjuima, jer otkrivaju različite aspekte ličnosti.

Branko Knežević je rođen 18.03.1982. godine u Starom Baru. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Baru. U oktobru 2006. godine je diplomirao na Filozofskom fakultetu u Nišu (odsjek istorija) i stekao zvanje profesor istorije. Rad u prosvjeti je započeo kao pripravnik u OŠ „Jugoslavija“ u Baru, januara 2007. godine. Prvo radno mjesto je bilo u maloj školi velikog imena „Bratstvo – jedinstvo“ u Đuravcima. Kasnije je radio u brojnim školama na teritoriji barske opštine, a od 2019. godine obavlja je funkciju v.d. direktora OŠ „Jovan Tomašević“ u Virpazaru. Na trenutnoj poziciji direktora Srednje stručne škole nalazi se od avgusta 2022.godine.

Redakcija Novinarske sekcije

SUPERSCHOOLS

BAR - TUZLA

ISKUSTVO KOJE POVEZUJE UČENIKE ZAPADNOG BALKANA!

Pozorište Mladih Tuzle, april. 2022.

Šta predstavlja program Superschools?

RYCO SuperSchools WBSES – je program koji uključuje razmijenu učenika Zapadnog Balkana. Cilj ovog programa je izgradnja snažnih i održivih veza između zemalja Balkana, kao i podsticanje interkulturnog učenja i dijaloga između škola, učenika i njihovih zajednica. Zahvaljujući ovoj prilici, učenici su bili u mogućnosti da kroz zabavan i interaktivni program sproveđu mnogobrojne aktivnosti van svoje zone komfora.

Ovom inicijativom se podstiču učenici na saradnju, kako bi u što boljem svijetu predstavili svoj grad i zemlju, a zauzvrat nači će se u situaciji da upoznaju grad i kulturu saradničkih škola. Superschools motiviše mlade pružajući im priliku da spoznaju istinsku ljepotu svoje zemlje i da je kao takvu predstave drugima.

KO UČESTVUJE U REALIZACIJI OVOG PROGRAMA?

U Superschools programu učestvuju mnogobrojne organizacije koje imaju isti cilj, a to je da podrže dobre i perspektivne ideje mladih.

RYCO je glavni organizator, a uz njega ovaj program ima podršku **Evropske unije**, kao i **Njemačkog saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj**.

Ono što realizaciju ovog programa čini uspješnom jeste želja mladih da se medusobno upoznaju, druže i uče, prihvatajući sve potencijalne razlike. Složićemo se da je to upravo ono što nam je danas potrebno!

Dvoriste Srednje stručne škole, jun 2022.

Barani u Tuzli!

U aprilu 2022. godine, devetnaest učenika naše škole se zaputilo ka Tuzli i novom nezaboravnom iskustvu. Zajedno sa njima bile su i profesorice Ivana Kovač i Marija Šušter, koje su vodile računa o planu i programu ovoga putovanja.

Po dolasku u Tuzlu, učenici su dočekani kako od strane profesora „Savremeno-umjetničke škole“, tako i njihovih učenika. Vršnjaci su vrlo brzo započeli razgovor i druženje, samim tim je i zvanično otvorena ova avantura.

Kao i doček, tako ni nastavak boravka u Tuzli naše učenike nije razočarao. Bili su u prilici da se susretnu sa strukom koja u našoj školi nije zastupljena, a to je gluma. Kroz zabavu i druženje, učenici su se stavili u položaj glumaca, prvenstveno umjetnika, i tako su predstavljali svoje razlike i sličnosti kao nešto na što svi trebamo biti ponosni. Uspjeli su da kroz niz različitih aktivnosti, iskažu pred svima svoju poruku svijetu, stvarajući obostrani temelj poštovanja i povjerenja.

Igra upoznavanja

Okrugli sto nakon predstave "Iza zidova"

Kako se svijet ophodi prema mladima?

Jedan od ciljeva ovog projekta jeste da se podrži riječ i djelo mlađih, da upravo oni znaju koliko svijetu znači njihovo mišljenje i pogled na određenu tematiku.

Zato su naši prijatelji iz Tuzle posvetili većinu svog vremena kreirajući "igru" kroz koju najbolje možemo prenijeti poruku svijetu. Iz ovog razloga, poseban dio ovoga putovanja, predstavlja i nastup koji su učenici osmislimi i odigrali zajedno u timu!

Pozorište Mlađih Tuzle, april, 2022.

Zajedno svuda!

Posjeta Srebreniku i Gradačcu

Putovanja sa sobom nose i avanture, zato su naši učenici prihvatali svaku pred sobom i upoznali Tuzlu!! Uz instrukcije naših novih prijatelja, bili su u prilici da saznaju o istoriji Bosne i Hercegovine, umjetnosti i značajnim umjetnicima Tuzle – sve to, uz nezaboravne obilaske gradom.

DOBRODOŠLI U BAR!

Nakon divnih sedam dana u Tuzli, došao je red i na nas da budemo dostojni domaćini i da upoznamo Tuzlu sa Barom!

Učenici su dali sve od sebe da njihov grad zabilježi u pogledu naših gostiju i da im ovo bude samo prva u nizu posjeta našem Baru. Svaki je dobio zadatak da predstavi određeni dio Bara, a učenici su se dodatno potrudili da ne govore samo o geografskim ljepotama, već i o širokoj istorijskoj i duhovnoj ljepoti koju ovaj grad u sebi nosi. Puno smijeha, druženja i razgovora je krasilo naš grad usred sunčanih, junske dana. Izgleda da rastanak nije mogao da ugasi emocije iz Tuzle, pa su sve one lijepo trenutke produžili novim, još ljepšim, samo ovoga puta uz zvuke talasa Jadranskog mora.

**Pozdrav Tuzli! Drugari,
vidimo se uskoro!**

Budući da je rastanak došao veoma brzo, učenici naše škole su došli na ideju da ostave maleni znak pažnje prije ponovnog susreta, a naše profesorice su sa zadovoljstvom ispunile želje učenika i smislile lijep i upečatljivi pozdrav Tuzli.

Učenici naše škole su dobili po dva primjerka knjige "Blank", autora Feda Šukana, od kojih je jedan pripao njima, a na drugom primjerku su ostavljali posvete najdražem novom prijatelju. Tako je svaki učenik, i iz Bara i iz Tuzle, dobio svoj primjerak ove knjige, a kao dogovor za sljedeći susret ostalo je da svako stekne svoje mišljenje i utisak o njoj!

Ovako su naši učenici zaključali ovo prijateljstvo zlatnim plodom našeg podneblja! Pošto je Bar grad masline, a i zbog simboličnog značenja ovog, nama dragog drveta, odlučili smo se da jedna od aktivnosti bude i sadnja masline u dvorištu naše škole.

Iako je bilo idealno vrijeme za plažu i druženje na suncu, niko nije propustio priliku za učenje i napredovanje.

Uz dobru organizaciju naše škole, uspjeli smo da organizujemo promociju, prije pomenute knjige – „Blank“. Naš dragi gost **Feda Šukan** rado se odazvao ovom pozivu, pružajući i učenicima i profesorima priliku da upoznaju nešto novo i na prvi pogled daleko. Uz opuštenu atmosferu razgovor je tekao o samom autoru, zatim o knjizi, njenom nastanku, uz, naravno, vrlo bitne teme koje knjiga nosi.

Pitanja i mišljenja su bila raznolika, učenici su dali sve od sebe da svoje stavove izraze najbolje moguće, uz želju da sa punom pažnjom saslušaju riječi ostalih.

Ovim dogadjajem učenici su pokazali koliko su socijalno osviješćeni i sposobni da sa zrelošću govore o kritičnim temama našeg drštva.

Milena Dakić IV-5

Predstavnice Srednje stručne škole prezentovale iskustva sa "Superschools" programa predsjedniku Njemačke Frank- Valter Štajnmajeru

Povodom posjete predsjednika Njemačke, gospodina **Frank-Valtera Štajnmajera** Albaniji organizovan je susret đaka i profesora iz zemalja Zapadnog Balkana.

Od 29.novembra do 2.decembra 12 učenika u pratinji 12 profesora okupilo se u Tirani kako bi učestvovali u radionici "**My city made different**". Šest učenika dio su RYCO programa "**Superschools**", a šest programa ZfA (**Centralna Agencija za njemačke škole u inostranstvu**).Događaju su prisustvovale učenica **Nikoleta Stanković** i profesorica **Marija Šušter**. Nikoleta Stanković je u okviru prvog dana pomenute radionice predstavljala naš grad, s posebnim naglaskom na ono što bi trebalo unaprijediti kada su u pitanju interesovanja mlađih ljudi.Drugog dana su učenici imali jedinstvenu priliku da prezentuju dva najbolja predloga predsjedniku Njemačke , Frank-Valteru Štajnmajeru, sa kojim su razgovarali i o svojim iskustvima u projektu " Superschools". Prezentaciji su,izmedju ostalih, prisustvovali ambasador Njemačke u Albaniji, gospodin **Peter Zingraf**, godpođa **Sonja Kurz** – državni direktorka GIZ-a u Al-

baniji, **Jasmin Valjevac** – menadžer programa Superschools, generalni sekretar RYCO-a, gospodin **Albert Hani** i zamjenik sekretara, gospodin **Denis Piplas**.

Uzroci nasilja kod mладих

Nasilje mладих u školi i van škole predstavlja značajan problem, i razvijenih društava i obrazovnih sistema, što svakako ne treba da bude opravdanje za sve brutalnije nasilno ponašanje mладих pojedinaca u našoj državi. Nasilje je postalo otvorena tema, nema više tabua, ušlo je na širom otvorena vrata porodice, TV ekrane, društvene mreže, u štampu i polako, ali sigurno, postaje naša svakodnevica. Posljednji primjeri nasilja mладих školskog uzrasta su prosto zastrašujući. Pitanje koje se nameće samo po sebi jeste: **Zašto su mлади, odnosno djeca nasilna?**

Najdublji korijeni nasilja nalaze se u samoj porodici, odnosno vaspitanju i stečenim emocionalnim i socijalnim vještinama djece kako da rešavaju konflikte i suoče se sa životnim situacijama. Još je Frojd, tvorac psihoanalize, govorio da je „dijete otac čovjeka“. Kakvo će dijete biti sjutra umnogome zavisi od porodičnog vaspitanja. Ono se rađa sa određenim genetskim nasleđem i ukoliko je fizički zdravo i prosječno inteligentno razviće se zahvaljujući vaspitanju u željeno biće. Vaspitanje je dugotrajan proces, zahtijeva veliki trud, energiju, posvećenost i doslednost. Dijete uči na osnovu onoga što roditelji, ne samo govore, već i kako se oni ponašaju i osjećaju. Prvi uslov pravilnog vaspitanja jeste ljubav, da dijete zna i osjeti da je željeno i voljeno biće i da ga roditelji uvažavaju kao ličnost. Djeci treba roditelj koji će o njima brinuti, ko će sa njima razgovarati i za koga će se vezati. U porodicama koje nemaju uravnoteženo vaspitanje, gdje postoji sukob različitih stilova vaspitanja (jedan sve dozvoljava, drugi sve ograničava), te nema pohvala, nagrada, gdje nema jasno postavljenih granica

i zahtjeva, nastaju uglavnom tri kategorije djece koja imaju problemsko, devijantno i delinkventno ponašanje.

Prvu grupu čine **zanemarena** djeca, odnosno djeca koja ne mogu da se socijalizuju, uklope u društvo jer postoji potpuno odsustvo pažnje roditelja za njihov uspjeh u školi, sportu, za vršnjake sa kojima se druže, pa stoga postupaju onako kako misle da treba u datom trenutku.

Drugu grupu čine djeca koja su fizički i psihički **zlostavljana**, odnosno ponižavana, kažnjavana ili prosto odrastaju u atmosferi zlostavljanja i kažnjavanja. To su djeca koja porodične obrasce ponašanja i rešavanja konflikata primjenjuju u kontaktu sa drugim osobama. Konflikte najčešće rešavaju na nasilan način, a ljutnju ili frustracije izražavaju na neprihvatljiv način. Spremni su da u svakodnevnim incidentima primjenjuju i sredstva kojima mogu nanijeti teže tjelesne ozlede drugoj osobi. Naučili su da je svijet jedno opasno mjesto u kojem važi pravilo jačeg, pa će slabijeg od sebe „zgaziti“, dok će se jačem od sebe „potčiniti“.

U posljednje vrijeme je i sve više **razmažene** djeca koja ispoljavaju problemsko ponašanje. Njima roditelji ispunjavaju sve prohtjeve, a zauzvrat ne postavljali nikakve granice, te se takva djeca, kad vide da je neko ponašanje kažnjivo, iznenade.

Porast nasilja među mладима uslovljen je i opštim stanjem u društву, siromaštvom, porastom narkomanije i alkoholizma, krizom moralu i krizom porodice. Posledice devedesetih, odnosno ratovi, razaranja, raseljavanja, promjene društvenog uređenja sa višeg nivoa države,

odrazile su se i na manje društvene jedinice kao što su porodica i škola. Nestao je tradicionalni sistem vrijednosti koji je cijenio znanje, trud, rad, poštenje, moral, ljubav, pravdu. Isplivale su nove vrijednosne orientacije - novac, moć, vlast, pa su oni koji su završili fakultete jedva preživljivali, dok su se oni drugi koji su se odali kriminalu „dobro snalazili“. Uzor mladim ljudima postali su kriminalci, a o našoj zemlji su svakodnevno slušali da je glavna u švercu narkotika i duvana. U takvoj atmosferi urušavala se porodica, škola i cijelo društvo. Neko je davno rekao da lako možete procijeniti jedno društvo i njegov stepen razvoja, ako pogledate omladinu.

Mladi ljudi u periodu formiranja identiteta prolaze kroz različite faze traženja, pa ukoliko nisu imali stabilnog i dostupnog roditelja, zdravo socijalno okruženje, ako mu nisu postavljane

jasne granice i zahtjevi, ako nije kažnjavano za određene prestupe, ako nije hvaljeno zbog svojih dobrih osobina i postupaka, teško da će postati stabilna ličnost, teško da će poštovati svoje, a kamoli tuđe granice i osjećati krivicu za svoje postupke.

Ovih dana roditelji mladih sportista iz Sarajeva održali su nam lekciju i pokazali kako treba roditelj da reaguje, i kako svojim primjerom pokazujemo kako se rešavaju konfliktne situacije. Za razliku od sarajevskih roditelja koji su svjetla tačka nemilog incidenta, većina roditelja naših učenika koji ispoljavaju problemsko ponašanje, pa čak i ponašanja koja se kvalifikuju kao „Nasilništvo“ i „Mučenje“, ne osjećaju krivicu, već čvrsto pravdaju svoje dijete, da je ono isprovocirano, da ne da na sebe, da je pravdoljubivo i da nikada ne počinje prvo. To što su u pitanju povratnici nije ni važno.

Dok god je društvo tolerantno na nasilje na svim nivoima, od porodičnog pa nadalje, dok država ne bude stroža u kažnjavanju nasilnika, djeca će primati određenu poruku - *Nasilje nije dozvoljeno, ali da mu se ništa neće desiti ukoliko bude nasilno*. Naša djeca su naša slika i potrebna je sveobuhvatna reakcija svih institucija u suzbijanju nasilnog ponašanja, a nadasve promjena zakonske regulative.

Milanka Okuka, pedagog

JOVAN JOKSIMOVIĆ – ĐAK ZA PRIMJER!

Jovan Joksimović je učenik odjeljenja III-5 i član Mreže Zlatnih savjetnika Ombudsmana, od 2020.godine.

Vrlo je angažovan i posvećen učenik, ali i pored svih školskih obaveza uspijeva da svoje vrijeme posveti i drugim aktivnostima učestvujući na raznim radionicama, treninzima, konferencijama i seminarima. Tako je, recimo, 2020. godine učestvovao na fokus grupama organizovanim u cilju kreiranja video-igrica o pravima djeteta, u humanitarnoj akciji prikupljanja pomoći djeci u Učeničkom domu u Plužinama, kao i radionicama koje su organizovane sa djecom iz Plužina, o pravima djeteta.

Takodje, prethodne školske godine postigao je veoma značajne rezultate prilikom učešća u projektu „Superschools“, koji je organizovala „Regionalna kancelarija za mlade Zapadnog Balkana“. Učenik Jovan Joksimović osvojio je prvo mjesto na takmičenju recitatora u Školi i učestvovao je na opštinskom takmičenju. Takodje je član novinarske sekcije u Školi i autor nekoliko važnih tekstova i intervjua.

Jovan ističe kako u slobodno vrijeme voli da se bavi fotografisanjem, obilazi razna mjesta u Crnoj Gori, ljubitelj je čitanja knjiga, ali često svoje misli i ideje voli da prenesi na papir tako da očekujemo da ubrzo čitamo neko njegovo djelo. On je dao savjet svojim vršnjacima da se uz dobru organizaciju, želju, trud i rad sve može postići iako nam se u većini slučajeva čini da je nemoguće posvetiti se svim obavezama.

1. Kako si izabran za Zlatnog savjetnika Ombudsmana?

- Za Zlatnog savjetnika Ombudsmana sam izabran 11.11.2020. godine. Zlatni savjetnici Ombudsmana se biraju na svakih par godina, putem javnog poziva. Prijavljuju se djeca iz cijele Crne Gore, a najbolji budu izabrani. Prijava se sastoji iz biografije, ličnih podataka (malo detalja o nekim dječijim/ljudskim pravima koja nas posebno interesuju). Prijavio sam se i nestrpljivo čekao punih mjesec dana. Konačno sam bio izabran za Zlatnog savjetnika, što me je jako obradovalo.

2. Koja su tvoja zaduženja u tom smislu?

Zaduženja su razna.

Kao Zlatni savjetnik Ombudsmana sam:

a) **savjetnik** - putem internet platformi i na sastancima sa ostalim članovima tima i predstavnicima institucije razmijenjujem mišljenja o pitanjima koja su aktuelna u tom trenutku. Međusobno prenosimo svoja saznanja i predlažemo moguća i konstruktivna rješenja problema.

b) **saradnik** - predlažem teme za raspravu sa Zaštitnikom, predlažem aktivnosti, planiram izradu edukativnih materijala o pravima djece.

c) **promoter** - pružam neophodne informacije ljudima i djeci koja se tiču njihovih prava, promovišem postojanje Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Razgovaram sa vršnjacima ukoliko imaju neki problem i žele da se obrate nama, Zlatnim savjetnicima ili direktno ljudima u Instituciji Ombudsmana.

Takođe, učesnik sam raznih edukativnih radionica, programa, kampova i ostalih aktivnosti koje organizuje Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

3. Kao srednjoškolac uključen si u više van-nastavnih aktivnosti. Osvojio si nagrade na takmičenju eko-reportera prošle i ove godine, osvojio si prvo mjesto na školskom takmičenju recitatora, bio si jedan od učesnika programa Superschools.. To je veoma impresivno!

Šta te motiviše? Koje bi školske aktivnosti posebno izdvojio?

Aktivnost koja je ostavila najjači utisak na mene je svakako posjeta JU Centar za Obrazovanje u Plužinama, kada smo novembra 2021. posjetili djecu koja borave u toj ustanovi. Uručili smo im vrijedne poklone, održali radionice i imali kvalitetno provedeno vrijeme sa njima. Takođe, izdvojio bih i kamp koji se održao oktobra 2022.

godine u Sutomoru, na kojem smo pored novih vještina stekli i nova znanja u pravljenju edukativnih flajera koji će biti distribuirani širom Crne Gore. Izdvojio bih i brojne panel diskusije na različite teme koje su zaista proširile moja saznanja.

Motivaciju u učestvovanju u pobrojanim van-nastavnim aktivnostima jednostavno vidim u nekoj ličnoj satisfakciji. Imam veliku potrebu i želju za sticanjem novih vještina, znanj, novih poznanstava i naravno iskustava. Često izlazim iz svoje zone komfora, jer smatram da samo tako mogu da idem naprijed. Volim da probam nešto što mi je strano. Plasmani na raznim takmičenjima me takođe motivišu, što mi govori da je odlično što sam izašao iz zone komfora. To zaista preporučujem svakome.

4. Koja je tvoja omiljena knjiga?

Svaka knjiga je priča za sebe i nosi svoju ljepotu. Međutim, izdvojio bih dvije knjige koje su meni bile upečatljive. "Ubistvo u Orijent Ekspresu" napisana od strane moje najomiljenije autorke Agate Kristi, (ujedno predstavlja i moj omiljeni žanr), a druga knjiga je "Blank", autora Feđe Štukana, koga sam lično i upoznao. Knjiga je autobiografske prirode, a nosi snažnu poruku.

5. Zašto baš te knjige?

Roman Agate Kristi je poseban, jer je nepredvidiv. Na kraju će vas ostaviti bez teksta. Sve preporuke. „Blank“ je roman sa jakom porukom, bez cenzure, brutalno iskren, djelo koje bi svako trebalo da pročita. Govori o paklu droge, ratu kao i aktivizmu. Drži pažnju od prve do posljednje strane i nikoga neće ostaviti ravnodušnim.

6. Koji su tvoji hobiji?

Moji hobiji su uglavnom fotografisanje pejzaža kao i putovanja. Često putujem i obilazim razne destinacije po Crnoj Gori. Izdvojio bih prelijepa mjesta na Žabljaku i destinacije u Kućima. Mislim da moje avanture predstavljaju neku vrstu bježanja od svakodnevice. Fotografišem predjele koje obiđem i mislim da mi to veoma dobro ide. Ne bih izostavio ni pisanje. Radim na pisanju ro-

mana, međutim, ne bih otkrivao više detalja.

7. Prednosti i mane škole koju pohađaš?

Profesori u kojima vidim prijatelje motivišu me i podržavaju u svemu što radim. Mislim da je i praktična nastava jako kvalitetna i da se dobro sprovodi, pa bih upravo to izdvojio kao veliku prednost. Što se mana tiče, mislim da treba više raditi na suzbijanju nasilja koje se događa putem edukacija o vršnjačkom nasilju.

8. Kako vidiš sebe za deset godina?

Za deset godina vidim sebe u javnom životu Crne Gore, vidim sebe kao srećnog čovjeka koji želi unaprijedi životni standard u Crnoj Gori, a da ispred mene ne stoje moje riječi, nego moja djela.

9. Kakvo je tvoje iskustvo u projektu Super-schools?

Superschools je iskustvo koje će dugo pamtiti i prepričavati. Najkorisnije je iskustvo u dosadašnjem školovanju. Prvenstveno mi je čast što sam dio takvog projekta. Projekat Superschools mi je pružio nova prijateljstva, nova iskustva i sama saznanja kako o drugim kulturama, tako i o drugačijim načinima učenja. Ovaj projekat je ispunio svoj cilj, omogućio je saradnju mladih na Zapadnom Balkanu. Superschools cu pamtniti zauvijek.

10. Koje su tvoje preporuke za unaprijeđenje radne atmosfere u školi, ali i u školstvu uopšte?

Mislim da je za unaprijeđene radne atmosfere u školi neophodna edukacija profesora o inovativnim načinima predavanja i načinima rada. Smanjenje nasilja u školi bi bilo od najveće važnosti, jer je bitno da se svi osjećamo bezbjedno. Gradivo treba da se prilagodi, jer je previše suvoparno. Češći izleti u prirodu i ogledni časovi bi pomogli učenicima da lakše savladaju gradivo.

Minela Ličina III-5

INTERVET WB

INTERNACIONALNI SISTEM STRUČNOG OBRAZOVANJA!

Intervet WB – prilika koja se ne propušta!

INTERVET za zemlje Zapadnog Balkana je trogodišnji pilot projekat internacionalizacije sistema stručnog obrazovanja i osposobljavanja na Zapadnom Balkanu.

Projekat ima za cilj stvaranje **mogućnosti za mobilnost učenja** u centrima za obuku u zemljama Zapadnog Balkana i poboljšanje kulture mobilnosti učenja u oblasti stručnog obrazovanja i osposobljavanja.

Da bi postigli taj cilj, projekat predviđa sprovođenje aktivnosti i to: mobilnost učenika u stručnom obrazovanju i izgradnja kompetencija stručnog kadra u oblasti stručnog obrazovanja.

Ciljevi *INTERVET*-a na Zapadnom Balkanu su takođe dvostruki: omogućiti učesnicima da imaju bolji pristup resursima u vezi sa međunarodnom mobilnošću učenja i da saznaju više o već postojećim mogućnostima.

Šta nudi ovaj program?

Trogodišnji projekat će uključivati studente iz područja Balkana i obuhvataće sljedeće aktivnosti:

- 360 mobilnosti u trajanju od jednog mjeseca (za srednjoškolce) u: Sevilji, Vroclavu, Forlija-Bolonji, Mariboru, Lionu
- Učešće 36 nastavnika u ljetnjim školama u: Bolonji, Sevilji, Dordrehtu.

Naše učenice u Mariboru!

Interjet WB je organizovao konkurs za učenike stručnih škola, povodom profesionalne prakse u trajanju od jednog mjeseca u Mariboru.

Konkurs je održan u maju 2022. godine i bio je upućen svim učenicima srednjih stručnih škola u Crnoj Gori. Od velikog broja prijavljenih učenika, samo njih deset je dobilo priliku odlaska u ovaj grad, kako bi usavršili svoje teorijsko i stručno znanje, kroz praktični rad. Prva dva mesta u ovom izboru, na našu veliku radost, su pripala učenicama naše škole.

Milena Dakić i Jovana Ukšanović, iz odjeljenja IV-5 su u junu 2022. godine doabile vijest da će svoju posljednju godinu srednje škole započeti u predivnom Mariboru!

Ovo putovanje je za naše učenice izuzetno važna prilika, jer po prvi put imaju mogućnost da budu dovoljno samostalne i da osjeće život i slobodu jedne odrasle osobe.

Naše su se u situaciji da žive i rade kilometrima daleko od svoje kuće, u potpunosti vodeći računa o sebi i svojim potrebama.

Njihov zadatak je bio da se odgovorno i predano nalaze u drugačijoj sredini, da uče i rade na sebi, ne samo kada je u pitanju posao, već i život uopšteno.

Tokom ove mobilnosti živjele su zajedno sa ostalim učenicima u zajedničkom stanu, a blizu njih je boravio i profesor koji im je bio mentor i nadzornik na ovom putovanju.

Svi oni zajedno su bili u poziciji da sami vode računa o higijeni stana, hrani i organizaciji slobodnog vremena, kao i da žive poput prave porodice jedni sa drugima.

Nakon dolaska, naše učenice su u skladu sa svojom strukom, doabile posao u apotekama gdje su svakoga dana bile u prilici da uče nešto novo i da usavršavaju svoje dosadašnje znanje.

Maribor, 2022.

Maribor nije jedina destinacija na mapi ove avanture...

Iako je ovo putovanje namijenjeno prevenstveno radu i učenju, učenici su svoje slobodno vrijeme iskoristili tako da fokus bude na njihovim novonastalim prijateljstvima i nezaboravnim putovanjima.

Svaki slobodan trenutak su iskoristili da vide i upoznaju nešto novo, pa su pored Maribora u divnoj Sloveniji obišli Ptuj, Celje i Ljubljana! Nisu zaobišli ni Austriju, pa su izdvojili jedan vikend da obiđu grad Gratz u blizini Maribora.

Pohorje, 2022.

Ljubljana, 2022.

Maribor, 2022.

Vrijeme provedeno u Sloveniji nešte učenice opisuju kao najlepše iskustvo ikada!

Druženja i avanture koje djele jedna sa drugom su ih naučile kako se u životu treba boriti za trenutke poput ovih, i da prilike pred sobom treba iskoristiti bez obzira na to koliko teško mogu izgledati.

Sa samo 17 godina shvatile su koliko znači "obići svijet" i upoznati ono što nam on pruža, izvlačeći najznačajnije pouke iz svakog napravljenog koraka.

Pored odličnog profesionalnog iskustva one su se vratile sa nečim mnogo dragocijenijim, a to je želja i ambicija ka novim i boljim iskustvima koje ih čekaju u budućnosti.

"Putovanje mijenja čovjeka. Kako se krećeš kroz život i ovaj svijet, ti mijenjaš stvari pomalo, ostavljaš tragove iza sebe, koliko god maleni bili. A zauzvrat, život i putovanje ostavljaju tragove na tebi. Većinu vremena ti tragovi na tvome tijelu i srcu su lijepi."

– Anthony Bourdain

Milena Dakić IV-5

NAŠI VESLAČI U POSJETI GRADU OPUZENU

Na poziv „Udruge za očuvanje neretvanske baštine“, učenici naše škole, obrazovnog programa **Nautički tehničar (I, II i III razreda)**, veslači jedriličarskog kluba „**Latin-sko jedro**“ iz Bara, posjetili su 22. 04. 2023. godine grad Opuzen u Hrvatskoj.

Ovom prilikom upoznali su se sa istorijom neretvanske lađe, oprobali se u veslanju na Maloj Neretvi sa lađaricama Opuzena i uživali u foto - safariju rijekom Neretvom.

U pratnji učenika išli su direktor škole, nekoliko profesora i **Miroslavka Bokovac**, predstavnica kalafatske radionice „**Bokovac**“ iz Bara.

U službenim prostorijama Grada Opuzena za sve prisutne prikazan je film „**Neretva Val-**

ley“ i „**Sinovi i kćeri neretvanskih gusara**“, u kojem je prikazana istorija neretvanske lađe i život neretvanskog čovjeka kada je lađa značila sve. U njoj se i rađalo, umiralo, vjenčavalo, prevozila roba, značila je život. Predstavnike naše škole i kalafatske radionice „Bokovac“ primio je gradonačelnik **Ivan Mataga**. Za topli prijem zahvalnost dugujemo gradonačelniku, predsjedniku Udruge za očuvanje neretvanske baštine gospodinu **Milojku Glasoviću**, kao i **Pavu Jerkoviću**, vlasniku restorana „**Villa Neretva**“ gdje je bio upriličen ručak.

Jovan Krgović III-3

KADA GEJMING POSTANE PROFESIJA

Nikola Mijomanović je gejmer, u svijetu video-igara poznat kao "Lobanjića", stekao je slavu igrajući CS:GO, ali i strimujući svoje partije na platformi Twitch. Jedan je od rijetkih igrača koji su zabavu pretvorili u profesiju od koje mogu komforno da žive. Zbog svoje vještine u Counter strike-u, "Lobanjica" je veoma poznat u svijetu gejminga i van rodne Crne Gore, a samim tim i uzor našoj omladini.

1. Kada ste bili srednjoškolac, kako ste vidjeli sebe u budućnosti?

Kao plesača i breakdancera, kako plešem na ulici i zaradjujem kroz spotove, battle-ove, ulične shows itd.

2. U tom srednjoškolskom dobu, ko su Vam bili uzori?

Tupac je uvek bio neko ko je uticao na mene kroz tekstove, ali nisam nikada imao specifično jednog uzora. Uvek možeš naučiti od više ljudi i ugledati se na više ljudi. Niko nije savršen, ali pokušaš od svakoga da uzmeš najbolje i naučiš što više možeš.

3. Danas ste prepoznati kao regionalna zvijezda koju prati izuzetno veliki broj ljudi. Da li ste to očekivali i koja je tajna Vašeg uspjeha?

Nisam očekivao, nisam nikada htio, nisam težio, samo sam igrao. Drugar kojeg sam upoznao me je nagovorio da streamujem. Upalio sam stream, ljudi su me zgotivili i meni se dopalo da dobijem takvu gledanost i ljubav, pa sam počeo da ulažem sve više i više vremena. Počeo sam da ostvarujem neke nemoguće snove i eto, došao dovde, zahvaljujući ljudima i malo mom radu i trudu.

4. Kao popularna ličnost imate veliki uticaj na mlade ljudе. Da li Vam to nekada predstavlja veliku odgovornost i pritisak?

Ne, ponašam se pred kamerom onako kakav sam i uživo. Ne govorim ono što ljudi vole da čuju, već ono što zaista mislim i osećam. Ne želim nekome da stvaram lažnu sliku o sebi. Koliko nekad znam biti dobar, znam biti i loš, sve zavisi kakav mi je dan i kako sam raspoložen.

5. Mnogo mlađih ljudi se danas bavi gejmingom. Kako napraviti balans izmedju takvog načina života, privatnih obaveza i zdravih navika?

Raspored imaš i pridržavaš ga se. Zdrav doručak (voće i proteini), šetnja sa psom, trening, posao/škola, igranje igrica... Neke stvari moraš da obrišeš. Ja brišem social life. Trudim se da mi izlazak bude sa devojkom, ne volim da imam mnogo drugara, ne volim da pijem, ne volim da pušim, ne volim da idem na mesta gde se puši, ne volim da gubim vreme.

Postavite cilj, a zatim napravite raspored koji će najviše pomoći da dostignete taj cilj.

6. Da li imate idole u svijetu gejminga? Ko su uopšte ljudi koji Vas inspirišu?

Nemam idole, imam ljudе koје volim da pratim i gledam, obraduju me kad pobeđuju i kad ostvaruju svoje snove. Jedna od tih osoba je 's1mple'.

7. Zanimljivo je i to da ste se ozbiljno bavili i hip-hopom. Šta nam možete reći o tom periodu Vašeg života?

Obožavao sam da plešem, uživao sam da plešem... To je bio moј centar i sve se vrtelo oko toga. Posle Evrovizije mi je puklo koleno, oprisao sam i ... Unluko :)

8. Nastupili ste na Eurosong-u s Rambom Amadeusom, koji je te 2012. godine predstavljaо Crnu Goru. Kakvo je bilo to iskustvo?

U tom momentu mi je to bio vrhunac karijere, takođe najveća suma novca koju sam ikada zarađio... Sada... Ništa specijalno. Kad pogledam u šta se to pretvorilo i kad pomislim šta sam sve tamo video, ne volim ni da kažem da sam bio na Eurosongu.

9. Strimujete igrice i u tome ste vrlo uspješni. Taj vid zabave Vama je na neki način i izvor prihoda. Koji su savjeti mlađim ljudima koji bi željeli da se oprobaju u tome?

Najbitnije je da vole da igraju, uživaju u tome i da

ne rade to zbog novca. Ako je sve to tu, ako imaju dobar raspored u životu (trening, psa, zdrave navike, djevojku, dovoljno vremena za svoje snove (igranje i streamovanje...), prepoznaju to ljudi i poštuju iskrenost.

10. Koja Vam je omiljena knjiga, film i serija?

Knjiga: Anthony De Melo - Budjenje

Serija: DR.House

Film: Training Day

11. Bavite se rekreativno i bodibildingom, takođe. Kako izgleda jedan Vaš prosječan dan?

Ne bavim se bodibildingom, samo treniram mnogo i jedem mnogo. Trening mi pomaže da se probudim, da budem raspoložen i da imam odličan dan.

12. Danas su e-sportovi u rangu sa klasičnim, a često im se pripisuje štetni uticaj na mlade, koji i nemaju baš zdrav način života. Kako u tome naći mjeru?

Definitivno da ima štetni uticaj, ako nemamo balans, to važi za sve. Ako 12h dnevno trčimo i igramo fudbal, nećemo to dugo moći. Isto je i sa igricama. Treba imati balans, ali i raspored, plan aktivnosti koje u toku dana uskladimo i siguran sam da uspjeh neće izostati.

**Luka Janjić III-5
Danilo Djuković I-3**

SSŠ u drugom krugu projekta Superškole

Srednja stručna škola i ove godine učestvuje u regionalnom projektu "Superškole"

Ovaj program ima za cilj da podrži procese izgradnje mira, pomirenja, interkulturnog učenja i dijaloga između škola, učenika i njihovih zajednica. Sufinansiraju ga Evropska unija i Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj Republike Njemačke (BMZ), a sprovode Regionalna kancelarija za saradnju mladih (RYCO) i Njemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ).

U organizaciji lokalne RYCO kancelarije u EU organizaciji lokalne RYCO kancelarije u Evropskoj kući u Podgorici, juče je održan sastanak pod nazivom "Upoznajte Superškole Crne Gore", kojim je najavljen početak implementacije nagrađenih projektnih ideja u okviru drugog kruga RYCO programa školskih "Superškole".

Događaju je prisustvovala šefica Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Oana Kristina Popa, ambasador SR Njemačke Peter Felten, ambasador Francuske Kristian Timonier, ministar prosvjete Miomir Vojinović, ministar za sport i mlade Vasilije Lalošević, te predstavnici Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ) i oko 20 direktora i nastavnika zaduženih za koordi-

naciju sedam nagrađenih projekta iz Crne Gore.

Srednju stručnu školu Bar predstavljali su direktor Branko Knežević koji je potpisao ugovor o nastavku projekta, kao i profesorice Marija Šušter i Ivana Kovač, koje su govorile o planiranim projektnim aktivnostima. Vropskoj kući u Podgorici, juče je održan sastanak pod nazivom "Upoznajte Superškole Crne Gore", kojim je najavljen početak implementacije nagrađenih projektnih ideja u okviru drugog kruga RYCO programa školskih "Superškole".

Događaju je prisustvovala šefica Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Oana Kristina Popa,

ambasador SR Njemačke Peter Felten, ambasador Francuske Kristian Timonier, ministar prosvjete Miomir Vojinović, ministar za sport i mlade Vasilije Lalošević, te predstavnici Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ) i oko 20 direktora i nastavnika zaduženih za koordinaciju sedam nagrađenih projekta iz Crne Gore.

Srednju stručnu školu Bar predstavljali su direktor Branko Knežević koji je potpisao ugovor o nastavku projekta, kao i profesorice Marija Šušter i Ivana Kovač, koje su govorile o planiranim projektnim aktivnostima.

“Uliva mi nadu i radost što vidim da sedam škola iz različitih djelova Crne Gore aktivno učestvuju u ovoj važnoj regionalnoj inicijativi. Iskreno vjerujem da mladi imaju potrebnu volju i energiju da podstaknu procese pomirenja, rasta i prosperiteta koji su tako potrebni Zapadnom Balkanu”, naglasila je Popa.

Ministar prosvjete mr Miomir Vojinović naveo je da je projekat “Superškole” od ključne važnosti,

ne samo za Crnu Goru, već i za cijeli region.

“Regionalna razmjena učenika srednjih škola, u okviru projekta ‘Superškole’, dodatno doprinosi izgradnji mostova između mladih ljudi, izgradnji međusobnog povjerenja, kao što daje doprinos izučavanju drugih kultura, rušenju predrasuda i na taj način definitivno kreira neku bolju budućnost za mlade cijelog regiona”, kazao je ministar Vojinović.

Osim Srednje stručne škole iz Bara, u nastavku projekta iz Crne Gore učestvuju i Srednja stručna škola Bijelo Polje, zatim SSŠ “Ivan Uskoković” Podgorica, Srednja mješovita škola “Bratstvo i jedinstvo” Ulcinj, Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić, te Srednja mješovita škola “25. maj” Tuzi, kao i Obrazovni centar Plužine.

Predstavnici svih nagrađenih škola prezentovali su projektne ideje, koje se fokusiraju na promovisanje razmjene mladih, a samim tim, i na unaprjeđenje procesa pomirenja i saradnje u regionu Zapadnog Balkana.

Barinfo

Ne ponavljajte naše greške

Feđa Štukan – glumac, pisac, pilot i društveni aktivista, autor je megaselera „Blank“. Imali smo čast da njegov roman promovišemo u školi, ali i da ukažemo na važnost njegovog djela kao buduće lektire

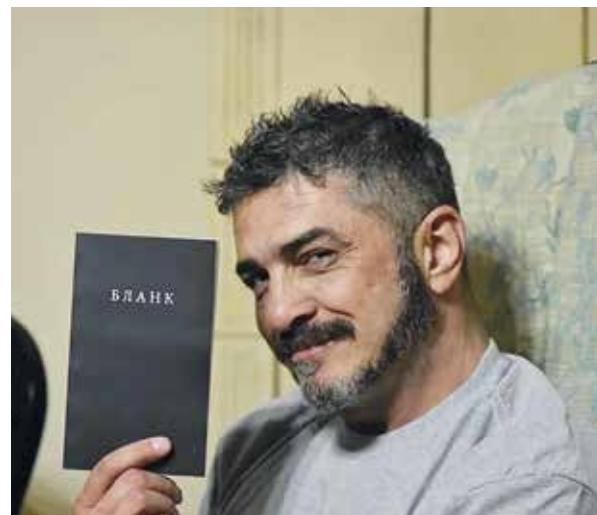
Kako biste opisali sebe kao srednjoškolca? Ko su bili Vaši idoli u tom periodu i šta Vas je oblikovalo?

Ako ste pročitali BLANK, znate da sam kupio diplomu srednje škole jer mi je trebalo da upišem Akademiju scenskih umjetnosti, pa se ne mogu baš pohvaliti time da sam bio odličan đak. Mogu govoriti o periodu u kojem sam trebao ići u srednju školu. Moji su arhitekte, pa su htjeli da budem i ja. Upisali su me u građevinsku školu, a nisam imao želju da budem arhitekta, iako arhitekturu kao umjetnost cijenim najviše. To je zaista jedina umjetnost po kojoj možemo da pratimo napredak civilizacije, da vidimo razliku među kulturnama i to je zapravo jedino po čemu se gradovi na svijetu i razlikuju, a samim tim i jedini razlog zbog kojeg putujemo. Ljudi su svuda slični. Bio sam povučeno dijete, prilično nezainteresovano za nastavu. Neki članovi moje šire porodice su me smatrali autističnim. Povučen i prilično usamljen. Misli su mi bile zaokupljene bijegom od stvarnosti, koja je za mene bila traumatična. Možda sam bio previše emotivan i sve teško podnosio, ne znam. Razmišljaо sam često o letenju. Naravno, u tim godinama tijelo se priprema za produžetak vrste, što jeste naša jedina, stvarna prirodna svrha, tako da su hormoni tjerali vodu na svoj mlin i sve to je skretalo pažnju sa nastave. Slušao sam muziku u kojoj se pjeva o letenju, Iron Maidenov Flight of Icarus npr. ili Aces High. Bio sam loš primjer kojeg nisu voljeli roditelji mojih prijatelja. Govorili su im da je bolje da uče da ne bi bili kao ja. Zanimljivo je da sam od svih prijatelja koji su bili najbolji đaci u školi, jedini ja završio fakultet, a kasnije i magistrirao. Ali, zaista, u tom periodu nisam bio za primjer i bilo bi jako pametno ne biti kao ja tad.

U svom romanu "Blank" opisujete sebe kao 18-godišnjaka koji se strastveno "dohvatio puške".

Šta Vas je opredijelilo za to i koja je poruka mladima koji bi danas isto uradili?

Od kako se rode, muška djeca se uče da budu

jaka, da se igraju puškama i pištoljima, proizvode im se crtani filmovi puni nasilja, igraju se igre u kojima ubijamo neprijatelje, čitav sistem nas tjera da razmišljamo u tom pravcu. Od rođenja nas uče da moramo biti snažne jedinke, zaštitnici čopora, alfa mužjaci. To su sve naslijedjeni atavizmi koji nam govore da smo još uvjek necivilizovani homosapijensi, koje je troma evolucija tek dodirnula. Mi koji odrastamo uz igračke oružja i igramo se nasilja, mi jedva čekamo rat. Za to se spremamo od rođenja. Tako dokazujemo svoju primitivnu muškost i primalne nagone. Iako smo tehnološki napredovali kao vrsta, naša podsvijest još uvijek živi u krošnjama drveća. Naši životinjski mozgovi su hemijske mašine, sve naše emocije su hemijski spojevi koji su "prosuti" po receptorima, kod nas izazivaju određene senzacije. Te senzacije su ono što vodi životinju kroz život, tako smo preživjeli čitav taj period od prvih čovjekolikih majmuna do danas, čitav taj period evolucije prije nego smo naučili da govorimo. Hemija nas vodi i danas, samo što smo u međuvremenu naučili da te hemijske procese i verbalizujemo i u velikoj mjeri objasnimo. Ostale životinje nemaju moć govora, ali osjećaju iste stvari na isti način i ta hemija im omogućava da nađu partnera, da donesu odluku kad da pređu cestu, kad da pobegnu, kad da ostanu, šta da jedu... Mislim da je

taj hemijski sistem jednak kod svih životinja i da su hemijska jedinjenja koja se u mozgovima svih životinja proizvode, identična. Čak i kod insekata. Dakle, svaka emocija je hemija, svaka emocija je informacija na osnovu koje se donose odluke koje pokreću akciju. Hemija, dakle emocija koja nas vodi konkretno u ovom slučaju o kojem sad govorimo je dio odbrambenog sistema u mozgu. Tu primalnu hemiju, tj emociju, homosapiens verbalizuje i pompezano naziva "patriotizmom" ili "nacionalizmom" (ili "fašizmom" u najtežem obliku), ali sva ta tri pojma su hemijski proizvodi našeg ograničenog mozga i nastaju iz poriva da se odbrani čopor, da se impresioniraju ženke, da se osigura teritorija, dakle da se osiguraju "grance" unutar kojih se osjećamo sigurno da bismo u sigurnom okruženju podizali potomstvo, dakle produžili vrstu, što je, kako smo rekli, jedina svrha svih živih bića. Granica je korijen riječi "ograničen". Postavljanje bilo kakvih granica i ograničenja čini nas ograničenima.

Mi smo jako teritorijalna vrsta majmuna i odatle kreću naši problemi. Druga stvar je nemogućnost shvatanja prolaznosti života koja bi morala biti početna tačka bilo koje dublje filozofije, jer ako ne možete to shvatiti, nemoguće je istinski i precizno spoznati bilo šta. Ove snažne hemije u mozgu su nas kao vrstu dovele dovde gdje smo sad. Ali, sad bi trebalo mijenjati hemiju, tako evolucija funkcioniše, jer svaka nova jedinka mora biti mrvu bolja od svog pretka. Da bi se evolucija desila, moraju se odbaciti tradicije i običaji, jer nas oni uče da moramo biti isti kao naši očevi. To nas zaustavlja u evolutivnom procesu. Sve čemu su nas učili je pogrešno. Nacije su velika plemena, moramo odbaciti taj primitivni teritorijalni koncept. "Nacije" i "rase" se moraju miješati sa što udaljenijim genima, jedino tako će čovjek istinski evoluirati. Moja poruka mladima je da odbace sve gluposti kojima smo ih mi mogli naučiti. Neka dodiruju svijet, neka istražuju. Neka uče i vjeruju

isključivo nauci, jer 90% svih užasnih stvari koje je moja generacija morala da prođe desile su se upravo iz gluposti i vjerovanja u pogrešne stvari i ljude. Neka nauče iz toga i neka ne ponavljaju naše glupe greške. Neka prekinu lanac koji uvijek vodi samo u podjele, jer podjele vode u konflikt i u smrt. Život je najbitniji.

Imali smo priliku da od Vas, na glumačkoj radionici čujemo iskustva koja ste imali u Hollywoodu. Kako je došlo do toga da se nađete rame uz rame s poznatim glumcima i koje biste iskustvo izdvojili?

Rad sa Bogdanom Diklićem i Dragom Nikolićem su mi bili vrh karijere, tako ja to volim da kažem. Kao klinac, gledao sam u njih kao u Bogove. Kasnije sam radio sa Andelinom Jolie, Bradom Pittom, Beniciom del Torom, Timom Robbinsonom, Colinom Firthom, Gareim Oldmanom, Tomom Hardijem, Markom Rylancem, Benom Kingslijem. Kad upoznate te ljude, vidite da su oni samo ljudi sa istim problemima koje i vi imate i onda ih prestanete gledati kao Bogove i gledate ih kao kolege koje su imale malo više sreće da budu rođeni negdje gdje se taj posao radi na nekom višem nivou.

U romanu ste govorili o svom iskustvu s drogom. Kako mladog čovjeka, koji je u ličnoj krizi, odgovoriti od tog puta?

Ne znam. Da sam znao, odgovorio bih sebe. Reći ću jednu stvar koja bi morala biti dovoljna. Droga ubija, a život je samo jedan i previše je vrijedan da biste se s tim igrali. Svašta se moralo poklopiti da biste se baš vi rodili. To bi nam uvijek moralo biti na pameti. Prokockati šansu da živiš je sigurno najgluplja odluka koja se uopšte može donijeti u ovom životu. Kakav god da je život, kako god nam se teškim čini, droga će ga samo učiniti još puno, puno težim. Čovjek mora raditi na tome da bude sretan. Za sreću je potreban serotonin, a do njega dolaziš radeći ono što voliš. Tačka. Nađi ono što voliš da radiš i riješeni su svi tvoji životni problemi.

Pacifizam, negativan stav prema nacionalizmu i manipulacija religijom, kao i važnost da čovjek bude društveno aktivna jesu poruke Vašeg romana, pored negativnog odnosa prema iskustvu s drogom. Gotovo da su to najvažnije teme o kojima tinejdžeri treba da razmišljaju, pa je to jedan od razloga zbog kojih "Blank" možemo da vidimo i kao našu lektiru. Kakav je osjećaj da ste napisali jedno tako važno djelo?

Divan je osjećaj, naročito kad dobijem poruku od ljudi kojima je knjiga pomogla da se pokrenu, da se izlječe, čak i od nacionalizma jer i nacionalizam je osjećanje, a svako osjećanje je zapravo hemija koja u mozgu izaziva održene senzacije. Mislim da knjiga uspijeva da vrati mozak na fabričke postavke i da ponovo pravilno proizvodi hemiju koju smo poremetili lošim mislima prema drugim ljudima, sebi, bitnim i nebitnim stvarima, medijima, ratovima, mržnjom...

Vi ste i pilot. Kakav je svijet iz "nebeske" perspektive?

Volio bih da te ljepote mogu vidjeti svi ljudi na svijetu. Proširile bi im vidike. Shvatili bi kakva ljepota im je data, prestali bi da je uništavaju zbog profita. Prestali bi biti glupi.

Da li mislite da nove generacije mogu da "poprave" ono što su prethodne pokvarile?

Stvar je ozbiljnija od toga, oni moraju to popraviti, inače neće preživjeti. Pitanje je života i smrti. Ali, da bi preživjeli, moraju odbaciti sve čemu smo ih mi pogrešno naučili. Moraju biti pametniji od nas, to nije teško. Moraju se držati isključivo nauke, to je dovoljno.

Koja Vam je omiljena knjiga?

Knjigu "Sapiens" Juvala Noe Harara smatram najvažnijom knjigom ikad napisanom.

Vaš omiljeni film?

Shawshenk Redemption.

Čemu se od srca smijete?

Svojoj duhovitoj kćerki.

Zbog čega se kajete?

Kajem se, jer sam neke ljudi navukao na drogu. Niko od njih nije umro od toga, srećom, ali ne znači da neće. Radio sam to, jer sam bio potpuno ubijeden da je droga dobra. Radio sam to iz neznanja, ali to me ne opravdava. Kajem se jer sam učestvovao u ratu, pucao na ljudе, nisam nikog ubio, srećom. Radio sam to iz neznanja, ali to me, takođe, ne opravdava. Učestvovao sam u stvaranju države koja mrzi ljudе koji u njoj žive i iskorištava njihov primitivizam, nepismenost i glupost za benefit nekoliko porodica. Morao sam biti pametniji. Kajem se što nisam bio.

Kad "Blank" bude lektira, možemo li Vas opet očekivati u Baru da nam održite javni čas?

Mladi ljudi koje sam upoznao u Baru promijenili su mi sliku o svijetu i otad susret s njima prepričavam na svakoj promociji. Opšteprihvaćena predrasuda da su milenijalci neka marginalna grupa koja ne zna ništa ni o čemu je potpuno uništena i ja sam u njima vidio da svijet ima na kome ostati, da je u dobrim rukama. Oni su puno pametniji od nas, neuporedivo. Bez obzira na to da li će "BLANK" biti lektira ili ne, uvijek ću se odazvati njihovom pozivu. Biće mi čast.

Jovan Joksimović III-5

„VEJP“ SE ČAK I NE KRIJE

Koliko mi zapravo znamo o štetnosti ove vrste e-cigareta, šta kažu istraživanja, i kako utiče na pluća i generalno zdravlje mladih? I da li bi možda razmišljali da prestanu ako bi znali da „vejp“ može da izazove akne, pored toga što može da izazove mnoga teška zdravstvena stanja?

Piše Ana Mitić

U javnom gradskom prevozu primećujem nešto čega do pre neku godinu nije bilo. Malo pamtim vreme kada se pušilo u autobusima (naročito noćnim po povratku iz grada) i videla sam nekoliko puta da su neki to radili zbog čega su viđeni za ludake ili velike nikotinske zavisnike za koje je tada bilo razumevanja. Jednom je profesor na FPN, mislim Predrag Simić, dozvolio mom kolegi da zapali cigaretu zvog ogromne treme na ispitu što je imalo pozitivan efekat-položio je. Sad se opet puši u busevima, u stvari „vejpuje“. I to je veoma popularno među tinejdžerima.

Ne, ovaj tekst neće biti u fazonu matorog gunđala i kako su ova nova deca sve gora i gora, o posrnuloj generaciji koja nema nimalo poštovanja i vuče „cimove“ belog dima dok se klacka u busu na putu do škole u lica zgranutih gospođa koje se pitaju „šta to cuclaju!“. Nisam zgranuta zanimljiv mi je fenomen i uz to su mi smešni, ali i ja sam u tim godinama bila zbog nečega nekome smešna i to je sve okej. U stvari, da sam ja sad u njihovim godinama, i ja bih verovatno kupila „vejp“, makar da probam kao što jesam baš u tim godinama i probala prvu cigaretu jednog letnjeg dana na bazenu, koju mi je ponudila rođaka Marija. Sećam se da je bio „bond“.

I bilo je bas odvratno, skoro sam se udavila od jednog dima. I čak znam koja moja drugarica bi prva kupila „vejp“, kao što je i sve drugo volela da proba prva pa da nam priča, pa onda i mi probamo. A neki su nastavili da puše. I da duvaju. Nije ovo sa „vejpom“ nikakva javna tajna. Zna se da tinejdžeri masovno koriste i da je postao baš popularan. Neke vrste, a ima ih baš mnogo različitih po izgledu, po trajanju ili po broju „cimova“ (puffs engl.), kako su mi objasnili klinci, za jednokratnu upotrebu, punjivi, izgledaju kao igračke. Nisu to paklice sa kojih preti „rak ubija“ i ne smrde. Atraktivnog su izgleda, raznih i jarkih boja i mirisa i slatkih ukusa, različitih jačina-od lubenice, preko dinje, do mente. Sad je „top“ imati vejp među mладима. I svako može da ga kupi, iako nije po zakonu. A ovih dana se pričalo baš o predlogu nacrta Zakona o zabrani pušenja u zatvorenom prostoru, pa i u ugostiteljskim objektima oko čega je najveća drama, a sve što se odnosi na cigarete odnosiće se i na elektronske cigarete, te će u svim javnim prostorijama, kao i u firmama, one biti zabranjene, kao što je u mnogim zemljama u svetu. Biće zabranjene i u javnom prevozu.

To čemo tek da vidimo, nego vratimo se na to što nije čudno da je „vejp“ toliko popularan među tinejdžerima. Našla sam ga i kod mog sina srednjoškolca u sobi. Kad sam osetila taj slatki miris, znala sam odmah šta je. Ali nije ga krio. Rekao mi je da mu je dala drugarica kojoj ga je dala druga drugarica da ga čuva jer ona ne sme da ga nosi kući. A ni ona ne sme da ga nosi kući jer joj mama neće poverovati da nije njen. Posle sam našla još jedan, isto „drugaričin“. Pričala sam o tome sa njim i njegovom drugari-

com koja je još u osnovoj školi. Potvrđuju da ga mnogo dece koristi.

„Jednoj devojčici mama čak kupuje vejp“, kaže osmakinja.

Nina (25) mi priča da je pušila vejp ali da je prekinula. Prvo ga je videla kod drugarica koje-ovo je posebno važno- nikad pre toga nisu pušile, pa je i ona odlučila da proba. Prešla je sa cigaretom na „vejp“ jer je mislila da je manje štetan. Prvu spravu je kupila na Aliekspresu. Seća se (sad joj je to smešno) uzbudjenja kada je trebalo da izade u grad sa novim „vejpom“.

„Ljudi počnu da „vejpuju“ jer lepo miriše i zato što su kul i možeš svuda da ga koristiš. Imam jednu drugaricu koja je protivnik cigareta ali je i ona kupila „vejp“ pošto joj se svidelo kako joj stoji. Čudno je u društvu ako nemaš „vejp“ ili elektronsku cigaretu kao što je u nekom periodu bilo čudno da se puši. To se sad promenilo“ Tako u početku nije viđala muškarce koji su koristili „vejp“. Važilo je da je to ženska cigara. Ali sada ga koriste svi. Kaže mi Nina koja je pre mesec dana ipak uspela da ostavi cigarete. A odustala je i od „vejpa“

Istraživanje „Maloletnici i elektronske cigarete u Srbiji“ koje je tokom septembra prošle godine uradilo Udruženje „Roditelj“ pokazalo je da najveći broj tinejdžera u Srbiji svakodnevno koristi elektronske cigarete („vejp“), najčešće ih kupuju posle škole, a 83 odsto njih svedoči da

ih prilikom kupovine niko nije pitao koliko imaju godina. Tek 17 odsto je reklo da se ovi proizvodi ne prodaju maloletnicima. Zanimljivo je (i nije logično) da čak 78% roditelja tvrdi da njihova deca ne koriste elektronske cigarete, ali sa druge strane , kada su pitani da li prijatelji njihove dece „vejpuju“, 46% roditelja je to potvrdilo. Koliko mi zapravo znamo o štetnosti ove vrste e-cigareta, šta kažu istraživanja i kako utiče na zdravlje mlađih? I da li bi možda razmišljali da prestanu ako bi znali da „vejp“ može da izazove akne, pored toga što može da izazove mnogo teška zdravstvena stanja?

Debata o tome da li su elektronske cigarete, među kojima su i „vejpovi“, manje štetne od cigareta traje, i dosad je rađeno više istraživanja na ovu temu. E-cigarete su napravljene da smanje emisije kancerogenog duvanskog dima i efekte pasivnog pušenja. Ne sadrže duvan, niti nešto sagorevaju, već se pune određenim vrstama tečnosti koje grejač u uređaju pretvara u paru koju osoba udiše. Iako elektronske cigarete u suštini jesu manje štetne od tradicionalnih cigareta za dugogodišnje pušače, one nisu bezazlene niti bezbedne, kaže profesorka dr Dragana Jovanović, pulmolog.

„Pre svega proizvođači oplemenjuju tečnosti ua elektronske cigarete raznim aromama čije dugoročno dejstvo na zdravlje ljudi nije do-

voljno ispitano. Aerosol, tj. para koji e-cigarete ispuštaju, često sadrži, pored štetnog nikotina, i ispraljiva organska jedinjena, teške metale kao što su nikl, diacetil, arome i druge male čestice koje mogu biti kancerogene i uzrokovati teška oboljenja pluća. Iako se ne dešava često, moguće je da dođe i do slučajnog gutanja ili udisanja same tečnosti koja se stavlja u elektronske cigarete, kada dolazi do trovanja koje može imati fatalne posljedice.

Iako se propilen-glikol i biljni glicerol koriste i u svakodnevnoj ishrani, kozmetičkim proizvodima i lekovima, poduze se nije pozdano znalo koliko je štetno svakodnevno izlaganje većim količinama ovih supstanci i njihovo udisanje što je slučaj kod korišćenja e-cigareta. Propilen-glikol se dovodi u vezu sa iritacijom očiju, ždrela i disajnih puteva nakon produžene inhalacije, kao i sa astmom kod dece. Biljni glicerol, kao sastojak e-cigareta, dovodi do fibrozirajućih promena u plućima zbog kojih je neophodna primena kortikosteroida.

„Generalno je zapaženo više simptoma koji se mogu javiti nakon prelaska na e-cigaretu posle tradicionalnih poput upale grla (propilen-glikol) kojeg u e-cigaretama ima mnogo, utiče na to da grlo bude suvље, a onda može doći i do iritacije), glavobolja, bola u mišićima, pojava akni, kašla, mučnina,

učestalog štucanja, poremećenog sistema za varenje (kod intolerancije na propilen glikol), povremenog prekomjernog znojenja noću (kao odraz potrebe organizma da izbaci prekumerne doze drugog sastojka, e-cigaretu, biljnog glicerna). Razgradnja propilen-glikola i biljnog glicerna, koji su osnovni sastojci e-tečnosti, proizvodi reaktivne karbonile, uključujući akrolein, formaldehid i acetaldehid”, priča profesorka Jovanović.

Posebno zabrinjavaju rezultati studije u kojima se iznose tvrdnje da se iz propilen glikola izdvaja diacetil i formaldehid po zagrevanju, a takođe generiše metil-glioksal i alfa dikarbonil-jedinjenja za koja je dokazano da izazivaju nekrozu (odumiranje) tkiva pluća čak i u manjim koncentracijama od diacetila, hemikalija koja se koristi kao aroma.

Sam diacetil je toksičan, dokazano je da udisanje uobičajenih aroma (bezbednih za korišćenje u prehrabbenim proizvodima), izaziva astmu i pogoršava simptome astme.

„Metali poput nikla, hroma i olova, koji se smatra-

ju kancerogenim, takođe su u sastavu aerosola e-cigareta”, objašnjava profesorka Jovanović.

Glavna poruka iz raznoraznih istraživanja je da je korišćenje e-cigareta znatno manje štetno od pušenja, ali da nisu bez rizika. I tu je upravo problem. Pušenje je među mladima opadalo poslednjih godina, ali sada „vejpove” koriste oni koji nikada pre nisu pušili i dobili smo armiju klinaca „vejpera”. Ako je pušenje gubilo na popularnosti u posljednjoj deceniji, a dim cigarete prokažen i izbačen čak iz javnih prostora, e-cigarete su užvratile udarac i stvorile novu generaciju pušača i novih problema po zdravlje.

„Nažalost, zaista mladi između 16 i 24 godine upravo i koji nikada nisu pušili, najviše koriste elektronske cigarete. Tinejdžeri i mlađi se posebno lako odlučuju da popuše, a još lakše postaju zavisni zbog slatkastih ukusa elektronskih cigareta, koji se reklamiraju kao naročito zadovoljstvo! Ali ta starosna grupa najčešće i ima težih zdravstvenih problema zbog e-cigareta, sve više će se prepoznavati značajne posledice po zdravlje koje će biti nužno lečiti često i bolnički, a neke od tih će biti trajne”, naglašava profesorka Dragana Jovanović.

Zaključeno je na osnovu rezultata više studija da promena imunološkog odgovora u respiratornom sistemu tokom dugog konzumiranja e-cigareta, mogla da igra glavnu ulogu u razvoju dugoročnih zdrastvenih problema i osjetljivosti na respiratorne patogene. Ovo se posebno odnosi na mlađe koji još kao adolescenti započinju korišćenje ovih uređaja.

Kratkoročne studije su dokazale, dodaje, da u parama iz e-cigareta ima otrovnih i kancerogenih hemikalija, iako su bile manjih koncentracija nego kod tradicionalnih cigareta. Poslednjih godina se povećao broj studija rađenih u Americi i Njemačkoj zbog primećenih dejstava na zdravlje izazvanih e-cigaretama i tečnosti koju sadrže. Jedna od takvih je i studija objavljena oktobra 2019. godine čiji rezultati pokazuju da su osobe koje su inhalirale e-tečnost iz vaporizatora samo dva puta dnevno tokom mesec dana imale povišen nivo propilen-glikola u krvi koji je u korelaciji sa povećanim nivoom inflamatornih ćelija u plućima ispitanih. Dokazana je i supresija imunskog odgovora ćelija ukoliko se svakodnevno inhalira tečnost iz e-cigareta, što znači da organizam nije u stanju da se adekvatno odbrani od virusa, bakterija i drugih patogena.

Tekst je preuzet iz **Nedeljnik-a**

ZANIMLJIVOSTI IZ VETERINARSKOG KABINETA

MIŠKA I GRICKO

Veterinarski kabinet broj 4 je jedna od najljepših učionica u školi. Sem što ima dosta zanimljivih stvari vezanih za veterinu, ona je i dom životinja, našim ljubimcima. Miška i Gricko su leminzi. Njih dvoje se lijepo druže, umiljati su, razmaženi i jedva čekaju da uđemo u učionicu da bi se igrali sa nama. Pomažu nam i da bolje savladamo praktični dio nastave.

Pored igre potrebna je i adekvatna briga o njima. U tome nam pomaže stečeno znanje iz stručnih predmeta, ali i naša ljubav prema životinjama. Kako biste ih bolje upoznali, pripremili smo nekoliko činjenica i zanimljivosti o leminzima.

- Mali, slatki sisari klasifikovani kao članovi hrčka.
- Ženke nose bebe 18-20 dana, najčešće bude 8 mlađih, ali prosjek je 4-10.
- Mladi se razvijaju jako brzo i počinju da jedu već sa 10 dana.
- Rađaju se sa zubima koji im rastu do kraja života.
- Žive oko 2 godine.
- Mogu dostići do 13cm veličine i težine do 30g. Rep im je dug od 0.7 do 2cm, ali je uglavnom nevidljiv.
- Dlaka im je srednje dužine, gusta, može biti smeđe-sive boje ili jednobojna.
- Ne proizvode neugodne mirise, veoma su čiste životinje.
- Vole praviti mjesta za skrivanje.
- Živje skladno u paru.
- Noćne su životinje, vrlo živahne.
- Treba im obezbjediti točak, tunele i ostale zanimacije.
- Iako su noćne životinje, aktivni su i preko dana 2 do 4 sata.
- Hranu vole da sakupljaju i kriju, piju jako malo vode zato što uglavnom uzimaju tečnost iz voća i povrća koje jedu.
- Obožavaju maslačak.
- Iako ljudi misle da su biljojedi, leminzi spadaju u svaštanjede.
- Vide samo 4cm ispred sebe i ne vide boje.
- Najveće leglo za koje se zna imalo je 26 mlađih.
- Kupaju se u pjesku, ne u vodi.
- Mogu da hiberniraju.

Odeljenje: III-1 Veterinarski tehničar

ZANIMLJIVOSTI IZ VETERINARSKOG KABINETA

Jedan od modula na obrazovnom profilu Veterinarski tehničar je i asistiranje pri sprovođenju hirurških zahvata.

U okviru njega se stiču znanja koja možemo primijeniti u radu u operacionoj sali.

Na ovim slikama možete vidjeti kako učenici III-1 uvježbavaju procedure i time stiču iskustva za budući rad sa pacijentima, kojima je neophodan neki hirurški zahvat.

Međunarodni dan borbe protiv siromaštva

Povodom **Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva** koji se obilježava svakoog **17. oktobra**, članovi **Učeničkog parlamenta Srednje stručne škole** dali su svoj doprinos. Dana 15.10.2022. godine ispred **Hard disconta "Laković"** oni su prikupljali donacije koje su donirali građani našeg grada. Prikupljena sredstva namenjena su udruženju **"Žene Bar"**, a naši učenici su ovim gestom pokazali da su empatija i humanost ključne stavke u pružanju podrške ljudima kojima je pomoći neophodna.

Smisao obilježavanja ovog dana nije samo informisanje javnosti o problemu, nego i udružena borba svih nas kako bi se svi mogućim načinom omogućio život dostojan čovjeka.

Nasilje, sa posebnim osvrtom na nasilje prema ženama

Dana 06.03.2023. godine, **Vladana Crnčević**, učenica III6 odjeljenja, putem prezentacije na temu „**Nasilje, sa posebnim osvrtom na nasilje prema ženama**“, govorila je o ovom problemu. Predavanju su prisustvovali učenici I-4 (Tehničar za špediciju, carinu i organizaciju transporta), III-6 (Kozmetičar/ka) i IV-5 (Farmaceutski tehničar).

Vladana je istakla koje sve vrste nasilja postoje. Poseban akcenat je stavila na vršnjačko nasilje, koje je u školama i najzastupljenije. Razgovarala je sa prisutnim učenicima o važnosti prijavljivanja samog nasilja i značaja reagovanja. Učenici su rado sarađivali, iznosili svoje mišljenje i diskutovali na zadatu temu. Poruka ovog predavanja je jasna - **Nasilje se ne smije tolerisati, njemu se mora stati na kraj!**

Obilježavanje Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima

Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima se obilježava **18. oktobra**. Tim povodom, **Učenički parlament** je u amfiteatru škole ugostio predstavnice **Crvenog krsta**, koje su učenicima ukazale na opasnost i posljedice koje nosi ovaj problem i govorile o mjerama zaštite za mlade ljude, koji su najčešće žrtve trgovine ljudima.

Evropska Komisija je 2007. godine proglašila 18. oktobar za Dan borbe protiv trgovine ljudima. Događaji koji se organizuju tim povodom imaju veliki preventivni značaj, jer informišu javnost o ovom problemu koji predstavlja najteži oblik kršenja ljudskih prava.

Tokom predavanja učenici su došli do novih i veoma bitnih informacija, odgledali kratak film, bili slobodni da učestvuju u diskusiji i došli do zaključka da je ovo predavanje izuzetno značajno za sve mlade ljude.

Promocija knjige Aleksandre Đurović „Snovi na javi“

U četvrtak, 24. 11. 2022. godine, na inicijativu Učeničkog parlamenta, održana je promocija knjige učenice Ekonomsko-ugostiteljske škole **Aleksandre Đurović**, pod nazivom „**Snovi na javi**“. Aleksandra je promovisala svoju poeziju motivišući mlade ljude da se odazovu ovom pozivu ukoliko vole da na taj način ispolje svoje emocije i stavove. Pored toga, sa nama je podijelila početničko iskustvo pisanja govoreći ko je bio njen najveći oslonac, kako je tekao proces stvaranja i samo rađanje ljubavi prema pisanju. Promocija je završena kreativnom radionicom na kojoj su učenici naše škole razgovarali o svojim snovima koji mogu postati java.

Reproduktivno i mentalno zdravlje

Članice Učeničkog parlamenta **Jovana Vojvodić i Minela Korać**, učenice odjeljenje II5, smjer- Farmaceutski tehničar, podijelile su sa nama znanje koja su stekle na seminaru o reproduktivnom i mentalnom zdravlju. Razgovarale su sa učenicima naše škole o rizicima kojima su mladi ljudi izloženi, ali i o tabuiziranim temama. Slajdovi njihove prezentacije nosili su naslove bitnih tema za mlade ljude, poput bolesti zavisnosti, rizičnog ponašanja, načina zaštite od polno prenosivih bolesti. Uz kratke i poučne filmove prisutni učenici su iznosiли svoje zaključke i pouke. Organizovana je i kreativna radionica u kojoj su posebno bile edukativne igre za jačanje samopouzdanja.

Novogodišnji bazar

Učenički parlament je i ove godine organizovao **Novogodišnji bazar**. U holu škole, 28.12. 2022. godine, učenici svih odjeljenja uzeli su učešće i dali svoj doprinos u organizaciji Bazara. Tom prilikom prikupljen je veliki broj donacija zahvaljujući profesorima i učenicima naše škole, koje smo i ove godine donirali **nevladinom udruženju "Žene Bar"**. Uprava Škole dala je doprinos cijeloj organizaciji tako što je novac od prodaje maslinovog ulja uplatila na račun ove nevladine organizacije.

Poruku Bazara je jasna - Naše malo, nekome znači mnogo!

Internacionalna policijska organizacija u posjeti našoj školi

U našoj školi je predavanje ne temu „**Nasilje nad ženama sa posebnim osvrtom na porodično nasilje**“, održala predsjednica izvršnog odbora **IPO Montenegro**, diplomirana pravnica **Dina Šukurica**.

Nasilje nad ženama i djevojčicama predstavlja veliki javno-zdravstveni problem sa dubokim socijalnim, zdravstvenim i ekonomskim posljedicama za pojedinca, porodicu i društvo u cjelini, a ono je i jedno od najrasprostranjenijih oblika kršenja ljudskih prava. U Crnoj Gori, nasilje u porodici, naročito nasilje prema ženama, spada u skrivene i visoko stigmatizovane teme, zbog čega se nasilje veoma rijetko prijavljuje.

Na predavanju smo razgovarali o nasilju i njegovim ogromnim posljedicama, o tome da li smo bili svjedoci istog, da li mi trpimo nasilje i da li bismo nasilje prijavili. Pored nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, razgovarali smo i o vršnjačkom nasilju. Dobili smo informacije o tome kome se treba obratiti za pomoć i kako reagovati u slučaju nasilja.

Predavanje o zdravoj ishrani

Dana 20.04.2023. godine **Učenički parlament** naše škole organizovao je predavanje na temu „**Zdrava ishrana**“. Predavanje je održao **akad. spec. dr forenzičke patologije i ekspertizne dijagnostike Amel Dacić**. Prisutni učenici odjeljenja II-4 i III-4 (obrazovni program Tehničar za špediciju, carinu i organizaciju transporta), kao i II-5 i I-5 (Farmaceutski tehničar) sa pažnjom i uživanjem su slušali predavanje sjajnog govornika i stručnjaka kakav je dr Dacić. Učenicima je na jedan slikovit i jasan način predstavljena važnost pravilne ishrane i koliko konzumiranje zdravih namirnica može smanjiti pojavu mnogih bolesti. Bilo je riječi o razlici između gladi i apetita i povezanosti hrane sa osjećanjima, kako na naše konzumiranje hrane utiču porodica i kultura, prijatelji, vrijeme i materijalno stanje, kao i reklame na televiziji i društvenim mrežama. Na predavanju su učenici stekli znanja o hranljivim komponentama, o različitim vrstama ugljenih hidrata, vlaknima, proteinima, mastima, vitaminima, mineralima i velikom značaju redovnog unošenja vode u naš organizam. Doktor je istakao da će izbor različitih namirnica iz svake grupe hrane obezbijediti sve hranjive materije koje su našem tijelu neophodne. Treba balansirati kalorije, uživati u hrani, ali jesti manje, izbjegavati velike porcije, napraviti polovinu tanjira voća i povrća, konzumirati makar polovinu integralnih žitarica, prebaciti se na mljeko bez masti ili sa niskim sadržajem masti i piti vodu umjesto slatkih napitaka. Kao jako bitan segment, doktor Dacić je izdvojio i zdrave grickalice, na šta sve treba da obratimo pažnju kada jedemo napolju, kao i da vodimo računa o nutritivnim činjenicama i oznakama organske hrane. Predavanje je završeno razgovorom o hrani koja je dobra za mozak, tj. pamćenje i za naše opšte dobro zdravstveno stanje.

Iz SSS poslali jasnu poruku I ja volim nekog sa autizmom

U susret Svjetskom danu autizma, koji se obilježava 2. aprila, Srednja stručna škola iz Bara organizovala je aktivnost pod sloganom „Ja volim nekog sa autizmom”.

U želji da se njihova poruka vidi i čuje van učioničkih okvira, članovi Učeničkog parlamenta su prošetali ulicama grada, noseći majice sa istaknutim sloganom. Dijelili su balone plave boje koja je simbol prijateljstva sa osobama koje imaju autizam.

Učenike su podržali i članovi kolektiva Srednje stručne škole, koordinatorica učeničkog parlementa Milica Nikočević, asistent u nastavi Milena Ivanović i direktor Branko Knežević. Ovo je druga godina za redom, kako učenici organizuju akciju povodom obilježavanja Svjetskog dana autizma. „Naša poruka je jasna, volimo svijet sa svim razlikama, jer različitosti čine život zanimljivijim, a srce koje je ispunjeno ljubavlju osnaženo, jače i duže kuca. Učimo našu djecu da sve što jesmo i nismo postali u životu, nije uvijek naš absolutni

izbor, a u skladu sa tim, nismo ni bolji, ni gori od dugih. Radimo za opšte dobro kako bi odrastali u što boljem društvu, poručili su iz Srednje stručne škole.

Kada različitosti ne predstavljaju barijere

U posljednje vrijeme često slušamo i čitamo o različitim stanjima djece s poteškoćama u razvoju. Olako se upotrebljava terminologija za koju nismo sigurni šta znači („On je daunovac”, „Ona je autistična”).

Kao neko ko radi sa djecom koja imaju određene smetnje i poteškoće u razvoju iz iskustva mogu reći da smo svi individue i da bilo koja vrsta naše specifičnosti ne umanjuje našu vrijednost. Posao asistenta u nastavi koji podrazumijeva rad sa djecom sa poteškoćama i smetnjama u razvoju jeste izuzetno lijep i interesantan. Svakog dana naučim nešto novo kroz dinamično i dnevno druženje sa učenicima gdje se oni uz svoje vršnjake osjećaju sigurno i jednak. Zajedničkim

radom i trudom u svakodnevnim nastavnim i van-nastavnim aktivnostima pomjeramo granice i mogućnosti pojedinca. To postižemo zahvaljujući đačkim tribinama, odlascima na književne promocije, usavršavanju iz oblasti starih jezika, kao i uz veliku podršku, kako vršnjaka tako i predmetnih profesora.

Važno je da svi imamo istu potrebu, da kroz lijepu riječ pomognemo slabijem od sebe, osnažimo ga kako bi se osjećao dovoljno bitnim. Ako je „osmeh naš lajt-motiv”, darujmo osmijeh svima, jer će radost u istom pronaći oni koji radost u sebi nose.

Milena Ivanović, profesorica

Obilježen Međunarodni dan tolerancije

Dana 16.11.2022. godine u Srednjoj stručnoj školi obilježen je **Međunarodni dan tolerancije**.

Države članice UN su na ovaj dan 1995. godine usvojile **Deklaraciju o principima tolerancije** u kojoj je istaknuto da tolerancija nije ni povlađivanje ni ravnodušnost, već je poštovanje širokog spektra kultura, oblika izražavanja i humanosti i predstavlja priznanje univerzalnih ljudskih prava i sloboda drugih.

Kako bi istakli značaj prava čovjeka, ali i njegove moralne dužnosti, da bude prihvaćen i da prihvata, da bude uvažen i da uvažava, da bude shvaćen i da shvata različitosti oko sebe, profesorica **Nataša Despotović** održala je u odjeljenju III-4 radionicu pod nazivom "**Sličnosti i razlike**". Centralna tema radionice odnosila se na pojam tolerancije. Podijeljeni u grupe, učenici su analizirali međusobne sličnosti i razlike, a zatim disku-

tovali o tome kako nas sličnosti mogu povezati i da li nas različitosti razdvajaju.

Nakon gledanja zanimljivog filma "**Putovanje kroz DNK**", otvorena je diskusija sa temom tolerancije.

Učenici su govorili i o stavovima koje su uočili kod aktera filma, ali i o posljedicama takvih stavova.

Posebno zanimljiva tema za učenike ovog odjeljenja bio je razgovor o stereotipima koja ih je podstakla da se prisjete još nekih primjera za koje uviđaju da su previše uopšteni ili pogrešni.

Priča o Lejli i Muhamedu, ocjenjivanje postupaka aktera, kao i čitanje rješenja nakon sumiranja ocjena i argumenata, ostavila je snažan utisak na učenike koji su shvatili opasnost formiranja stavova bez dovoljno informacija, ali i zaključili da se protiv predrasuda možemo boriti znanjem, informisanjem i kritičkim razmišljanjem.

Svjetski dan zdravlja

“Zdravlje za sve”

Svjetski dan zdravlja obilježava se širom svijeta **7. aprila** još od 1948. godine, kao godišnjica osnivanja **Svjetske zdravstvene organizacije**.

Svjetska zdravstvena organizacija koristi taj dan da bi skrenula pažnju javnosti na najznačajnije probleme u vezi sa zdravljem ljudi na globalnom nivou.

Glavni cilj je da se ukaže na značaj dostupnosti zdravstvene zaštite svima i svugdje.

Ove godine Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) obilježava sedamdeset pet godina od osnivanja, pod sloganom **“Zdravlje za sve”**.

Izraz “Zdravlje za sve” predviđa da svi ljudi imaju dobro zdravlje za ispunjen život u mirnom, prosperitetnom i održivom svijetu. Kada su ljudi zdravi, čitave zajednice i nacije napreduju – zista cijeli svijet ima koristi.

Obilježavajući ovaj važan dan u JU Srednjoj stručnoj školi nastavnici **mr Merima Đukić Savić**,

prof. biologije i Dejan Labović, prof. fizičkog vaspitanja, realizovali su čas integrativne nastave. Približavanjem nastavnog sadržaja iz dva predmeta učenici su kroz različite aktivnosti predstavili svoja teorijska znanja o lokomotornom sistemu, bolestima ovog sistema i sve to potkrijepili praktičnim znanjem iz fizičkog vaspitanja. Učenicima je objašnjeno kako se bolesti lokomotornog sistema mogu liječiti, koliko je važno pravilno držanje tijela i način ishrane, redovna fizička aktivnost i njegovanje zdravih stilova života.

Času je prisustvovao **dr Boris Kraljević**, nadzornik za zdravstvenu grupu predmeta.

“Ako nemate sada dovoljno vremena za svoje zdravlje, kasnije ćete morati da odvojite mnogo više vremena i novca za svoju bolest.”

Kineska poslovica

Redovna fizička aktivnost jeste jedan od najlakših načina da se unaprijedi i očuva zdravlje – **stav je Svjetske zdravstvene organizacije**.

NAŠI UČENICI NA STRUČNOM USAVRŠAVANJU U SLOVAČKOJ

Andrija Perović, učenik trećeg razreda obrazovnog programa **Veterinarski tehničar** i **Jakub Bajramović**, učenik trećeg razreda obrazovnog smjera **Automehaničar** u okviru programa **Erasmus +** boravili su trideset dana u Slovačkoj. Riječ je o projektu „**Povezani kroz mobilnost**“ („Connected through mobility“) u okviru kojeg se realizuju projektne ak-

tivnosti koje se prvenstveno odnose na praktičnu obuku učenika i nastavnika iz Crne Gore u zemljama koje su obuhvaćene E+ programom. Cilj programa je da se četiri zemlje zapadnog Balkana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Kosovo upoznaju sa međunarodnim programom mobilnosti za stručno obrazovanje. Naime, države koje pripadaju E+ programu imale su mogućnost da koriste programe mobilnosti u okviru stručnog obrazovanja, kako bi razmjenjivali

inovacije i modernizovali sistem stručnog obrazovanja, a i osnažili veze sa tržistem rada. Ciljevi i zadaci projekta su poboljšanje percepcije društva o stručnom obrazovanju u zemljama zapadnog Balkana, poboljšanje kvaliteta stručnog obrazovanja i pomoći institucijama tog nivoa obrazovanja da uspostave snažnije veze sa privredom.

Projekat u kojem su učestvovali naši učenici realizovan je od 4. marta do 1. aprila 2023. godine.

U ovom projektu učestvovalo je deset učenika iz Crne Gore različitih obrazovnih programa pod rukovodstvom profesora Alena Šabanovića. Andrija Perović je praksi obavljao u skloništu za napuštene pse, kao i u farmi rasnih konja. U skloništu za pse asistirao je veterinaru prilikom izvođenja hiruških zahvata, prvenstveno intervencija koje se tiču sterilizacije i kastracije napuštenih pasa. Takođe su sprovedene vakcinacije i dehelmentizacija pasa, tj. čišćenje od parazita. U farmi rasnih konja Andrija je upoznao ljudе koji gaje veliku ljubav prema konjima i bave se profesionalno jahanjem, gdje je i imao priliku da se oproba u tome. Na toj farmi je asistirao veterinaru u raznim intervencijama kao što su: vađenje krvi

radi analize, briga o zdravlju zuba konja i tretiranje konja protiv parazita.

Jakub Bajramović stručno se osposobljavao u servisu za autobuse „Arriva“ i ističe da je mogao tom prilikom veoma mnogo da nauči, ali i da slobodno vrijeme iskoristi za bolje upoznavanje grada, koji mu se veoma mnogo dopao.

„Bilo je to jedno lijepo i nezaboravno iskustvo. Upoznali sam nove ljude, stekli prijatelje sličnih interesovanja. Boravak u Slovačkoj ćemo pamtitи do kraja života. Pored prakse bismo izdvojili i usavršavanje engleskog jezika, koje nam je veoma značilo. Preporučili bismo svim učenicima narednih generacija, ako im se ukaže prilika, da pokazu interesovanje i učestvuju u projektu, jer je ne samo koristan, već i veoma zanimljiv“ – poručuju Andrija i Jakub.

**Priredile profesorice
Nataša Truš i Gordana
Drobnjak**

Spisateljica koja „kapira“ mlade

Biografija **Jelene Vukić** (rođene **Trninić**) vrlo je bogata. U svome životu bavila se svime što je kod nje makar i u jednom periodu bilo interesovanje, počevši od manekenstva, pa sve do književnog rada. Nekoliko puta proglašena je za najbolju manekenku, bila je Miss Universe, istakla se kao glumica u seriji „Ono kao ljubav“, bila vokal jednog benda, osnivač je NVO „Mravinjak“ čiji je portal namijenjen mladima, radio - voditeljka, a pored svega toga je i diplomirana pravnica sa položenim pravosudnim ispitom. Nedavno se počela baviti i književnim radom kada se oprobala u pisanju poezije za najmlađe, u čemu je imala veliki uspjeh osvojivši nagradu „Dobrica Erić“. Napisala je i roman za djecu (kao i za odrasle), „**Milan, Vesna i jedna kuća tesna**“, koji je za veoma kratko vrijeme postao bestseler. Uskoro očekujemo i nastavak ovog romana, u kojem se glavna junakinja susreće sa svim dilemama i problemima jedne srednjoškolke. Izašla nam je u susret i otkrila nam odgovore na pitanja koja su zanimala naše učenike.

---

1. S obzirom na sva zanimanja kojima ste se bavili u životu, odakle potiče želja za pisanjem i sama inspiracija za dječiji roman?

- Hahahaha! Pa nisu baš sve to zanimanja, više su hobiji, ali, da, zaista sam svašta u životu probala da radim, evo čak nedavno sam postala i radio voditelj! Međutim, u pozivu za koji sam se školovala, a to je advokatura, nisam uspela da se pronađem. Pokušala sam neko vreme, ali nije išlo. I onda me život odveo na neku potpuno drugu stranu, počela sam da pišem sloganе i zagonetke za jednu organizaciju koja se bavi razvojem kognitivnih i motoričkih sposobnosti kod dece, pa sam posle nekog vremena pomislila: Hej pa zašto ja ne bih pokušala da napišem i nešto duže? - i tako je nastao roman „Milan, Vesna i jedna kuća tesna“.

2. Koliko dugo je trajao sam proces pisanja romana i koja je najteža ‘prepreka’ koju ste morali savladati kako bi roman bio objavljen?

- Proces pisanja je trajao jako kratko, roman je napisan za 4 meseca. Samo sam krenula da pišem i nisam se zaustavila. Delovalo je kao da pišem sto prvi, a ne prvi put. Bila sam ushićena, ispunjena, zadovoljna i tada sam znala da je ovo ono čime ja želim da se bavim kad porastem, hahaha. E onda je došao na red mukotrpan proces objavljivanja romana. Najveća prepreka je kako doći do izdavača koji ti se neće ljubazno zahvaliti na poslatom rukopisu, već će zaista posvetiti pažnju tvom delu. Sve je to trajalo dve godine i dosta me namučilo ali i naučilo strpljenju. Znate kako kažu, u životu ne učite iz uspeha, nego iz neuspeha, i to je zaista tako.

3. Kako je reagovalo Vaše okruženje kada ste uspješno objavili roman? Kakva su Vaša očekivanja bila i jesu li ispunjena?

Svi su bili oduševljeni, jer su mnogo više od mene verovali u to da je knjiga dobra i da zaslužuje da bude objavljena. Imala sam ogromnu podršku porodice i prijatelja, i hvala im svima na tome! Kao što rekoh, ja sam se u tom predugom procesu traženja izdavača prilično emotivno potrošila, da kada sam konačno dobila fotografiju knjige od mog urednika, nisam mogla da verujem da je objavljena i bila sam u nekoj vrsti šoka dobroih 10 dana. Ali, kada sam došla sebi, krenula da promovišem knjigu, i počela da dobijam prve reakcije, bila sam pre srećna!

4. Da li postoji određeni dio Vaše karijere ili zanimanje zbog kojeg ste najponosniji na sebe i koji biste izdvojili kao Vama najdraži?

Verovatno bi ih bilo puno kada bih se naterala da se setim nekih važnih detalja. Celokupna manekenska karijera je bila divna, saradivala sam sa mnogo divnih ljudi, upoznala neke vrlo zanimljive poput Roberta Kavalija i Donalda Trampa, putovala puno, i zahvaljujući tome imala dodir sa glumom i pevanjem. Drage su mi nagrade koje sam osvojila, ali i pevanje na koncertu

Đure i mornara, kao i mini uloga u seriji „Ono kao Ljubav“.

5. Šta možemo očekivati od Vašeg idućeg romana? Hoćemo li uočiti neke promjene u Vesnином karakteru, pogledu na svijet ili pak možda kod nekog drugog lika?

Novi roman stavlja Vesnu, koja je sad u srednjoj školi, u prvi plan. Porasla je, zrela je, prepametna, i buntovna. Nikad nije imala momka i to je jako muči. Ne smem previše da otkrivam. Mogu

samo da kažem da će se čitaoci zabaviti i nasmejati. U stvari, nadam se da hoće. S druge strane, pozadinska priča je odnos prema sebi, svom telu, ali i suočavanje sa odrastanjem.

6. Da li se kao sestra ili roditelj nekada možda suošjećate sa nekim likom iz Vašeg romana?

Naravno! Ja sam svako od njih u pojedinom segmentu. Svi smo mi višeslojna bića, samo nemaju svi priliku da sve svoje strane ispolje na videlo. Pisanje vas takođe natera da proširite vidike i zaista se zapitate šta bi neko drugi rekao na neku temu, kada pišete kroz lik totalno drugačiji od vas. Veoma je zabavno, korisno i osvećujuće.

7. Da li je kod Vas postojao neki strah da ljudi neće shvatiti poentu ili temu knjige?

Nisam o ovome razmišljala. Bila sam sigurna da sam, kao što ste pomenuli, kroz uloge i sestre i roditelja i drugarice, prenela, pre svega jednu topalu emociju i neke važne životne poruke. Jedina briga mi je bila kako će knjiga doći do čitalaca u ovom prebrzom digitalnom svetu.

8. Da li biste nam otkrili nešto više o svojim prethodnim zanimanjima? Prvenstveno, kako se pronalazite u svijetu manekenstva? Kakva su Vaša iskustva u domenu glume, pevanja i pisanja?

U manekenstvo sam „upala“ slučajno, kada sam kupovala jaknu u „Moni“. Primetio me fotograf koji se tada zatekao tamo, i tako je sve počelo. Volela sam da radim revije, reklame, razne performanse, a uz to dobijem priliku i da glumim, na kratko pevam i evo sada da pišem. Inače sam jako stidljiva po prirodi, pa je sve navedeno bio jedan izazovan put na kom sam razbijala svoje najveće strahove i mnogo puta uspevala da pobedim samu sebe. Suština je da u životu treba biti hrabar, probati stvari koje vas interesuju, verovati

u sebe, ili makar slušati druge koji veruju u vas. Kao što rekoh, svi smo mi višeslojna bića i ko zna kakvi se sve talenti u nama kriju. Zato treba biti hrabar i probati, bez straha od neuspeha.

9. Kažu ljudi da vremenom pisci poželete da su u svojim knigama napisali ili uradili nešto drugačije. Da li postoji nešto što biste Vi promjenili u svom prvom romanu?

Ja sam Vesnu pisala punim srcem, onako kako sam jedino znala i kako sam se u tom trenutku osećala. Bila sam puna optimizma i želje da deo svog iskustva prenesem na druge, pre svega mlade, pa zbog toga mislim da će je uvek voleti i biti joj zahvalna što mi se kao ideja javila i promenila mi život, i da baš zato nikad kritički neću gledati na nju.

10. Da li Vam je pisanje drugog romana lakše palo zbog tog nekog iskustva u pisanju ili ste pak imali problema sa praćenjem Vesninog karaktera?

Drugi roman je došao vrlo brzo nakon završetka pisanja Vesne 1, kako je ja zovem. Javila se ideja i ja sam je pratila. Sve je išlo podjednako lako kao sa prvom knjigom, ikako sam Vesnu morala pametno da gradim budući da je između prve i druge knjige u njenom životu prošlo 5 godina. Dakle, ona je sada drugi srednje i ima neke nove brige. Ozbiljna je, promišlja o svemu i svačemu, planira budućnost, priželjuje ljubav. Trudila sam se da je učinim dovoljno ranjivom kako bi devojke koje muče slične brige mogle sa njom da se poistovete u nekoj meri, a da kroz njen primer dam jednu važnu poruku, a to je da treba da volimo i cenimo sebe takve kakvi smo.

11. Kakva su Vaša mišljenja o drugom romanu? Smatrate li da će izazvati možda čak i veću razdobljnost kod publike?

Nada se da hoće jer obrađuje temu ljubavi i zaljubljivanja, a to je uvek aktuelno kod svih generacija. Možda je mrvicu više ženski roman, ali kroz muški lik Fantoma, i momci će moći da se zabave i po nešto nauče. Evo premijerno vam otkrivam naslov, drugi romantični će se zvati „Fantom, Vesna i jedna ljubav stresna“.

12. Da li će neslaganja između Vesne i Milana podstićati sam Vesnin ulazak u pubertet ili možemo očekivati smireniju atmosferu u kući njihovih roditelja?

Milan ovoga puta ostaje u senci Vesnih zbi-

vanja pa se fokus prebacuje na njeno neslaganje sa roditeljima, posebno sa mamom. I to je valjda svima poznat scenario, momenat kada od nade i uzadnice roditelji jedno vreme postaju pravi neprijatelji. Ta transformacija odnosa je takođe nešto na šta sam želela da ukažem. I da pubertet u porodici nije samo nešto kroz što prolaze tinejdžeri već svi ukućani.

13. Imate li neke planove za budućnost ili puštate da se sve odvija spontano?

Imam neke željice, ali se ne opterećujem previše dok god me ispunjava to što radim, i dokle god se to mojoj publici dopada. Za sad je sve bilo u redu, ali jedva čekam reakcije na novu knjigu. A kako sadržaja za omladinu fali, ne bi bilo loše da od neke od mojih knjiga nastane serija. Što se planova tiče, volela bih da moja zbirka pesama takođe nađe na izdavača punog ljubavi i razumevanja, jer su one nešto na šta sam posebno ponosna.

14. Koliko često ste se srijetali sa kreativnom blokadom i imate linike savjet kako je prevazići.

Događalo mi se da zastanem i ne budem sigurna kako da nastavim priču, ali sam naučila da onda sve ostavim na neko vreme i pustim da mozak sam pronađe rešenje i inspiraciju. I uvek se nađe nešto što pomogne, samo ako imamo otvorena na čula i osluškujemo svet oko nas.

15. Kako biste savjetovali mlađe ljudi koji se bave pisanjem da se nose sa negativnim komentarima ili predrasudama?

Ja mislim da svako štivo ima svog čitaoca i da vam i najizvikaniji roman može ulepšati dan ili dati važnu životnu poruku. Dokle god se piše iz srca sa plemenitom namerom da se prenese neka lepa poruka, ne treba se obazirati na komentare. Ljudi su skloni osudi, prekorevanju, kriticizmu, i generalno omalovažavanju nečijeg truda. Mlađi ljudi na vreme treba da nauče da ih u životu neće svi voleti ali ni mrzeti. Nije prirodno da se svakome dopadnemo. Kako kaže ona narodna: sto ljudi sto čudi. Neko će vas obožavati a neko osporavati, u pisanju, oblačenju, šminkanju, kuvanju, bilo čemu, ali ako vama tokom stvaranja igra srce od radosti i volite to što radite, pa to je onda najlepši osećaj na svetu i ništa drugo ne treba da vam bude važno!

USPJEH NAŠIH FOTOREPORTERA

Povodom 24. aprila, **Dana planete Zemlje**, u **Zavodu za školstvo Crne Gore**, održana je svečana dodjela diploma najboljim ekoreporterima. Među nagrađenima su i naši učenici **Jovan Joksimović i Nikoleta Stanković (III-5)** koji su svojim radom osvojili treće mjesto. Zasluge za nagradu takođe idu i njihovim mentorkama prof. **Tanji Kragulj** i prof. **Milici Nikočević**.

Ovaj konkurs je po šesnaesti put organizovala **NVO „EKOM“** u sklopu programa **Fondacije za ekološku edukaciju (FEE)**.

Sam konkurs je imao više kategorija: tekst, foto - priča, fotografija i video klip. Učestvovalo je ukupno 290 učenika i 36 profesora - mentora sa 270 radova iz 12 srednjih i 18 osnovnih škola. Nakon selekcije radova, od izdvojenih 26 tekstova, 22 foto - priče, 42 fotografije i 7 video – klipova, trinaestočlani nacionalni žiri je početkom aprila odabralo najbolje radove u 12 tematskih kategorija.

U kategoriji „**Ekološki članci**“, **Nikoleta Stanković i Jovan Joksimović** osvojili su treće mjesto sa člankom „**Voda ili šljunak**“.

„Očekivanja su bila visoka, što se ispostavilo opravdanim. Naše iskustvo je veoma pozitivno, upoznali smo nove ljudе, stekli smo nova znanja iz oblasti zaštite životne sredine, a najvažnije od svega je prilika da budemo dio tako važnog projekta. Poručili bismo učenicima da se uvijek prijave na ovaj konkurs! Čuvajmo planetu – nemamo drugu!“ – ističu Jovan i Nikoleta.

Elmedina Duraković III-5

Žene-naučnice koje su promijenile svijet

Profesorica biologije Merima Đukić – Savić je održala ugledno-ogledni čas u okviru kojeg je, kroz zanimljiv spoj nauke i umjetnosti, podsjetila na značaj žena-naučnica

Cilj časa, koji ima simboličan naziv **Žene-naučnice koje su promijenile svijet**, ukazuje i podsjeća nas na važna dostignuća žena u nauci. Promovišući njihov rad, priznanja i nagrade koje su mnoge od njih doabile, želimo da podstaknemo mlade djevojke i žene da hrabro i slobodno iskorače u svijet nauke koji im pripada jednako kao i muškarcima. Nauka je prostor u kom vladaju kreativnost i disciplina, mjesto gdje se prepliću ideje u cilju boljeg razumijevanja stvarnosti. Vjekovima su se žene suočavale s nametnutim preprekama koje su im onemogućavale ulazak u svijet nauke. Međutim, za mnoge žene nemogućnost da se upišu na univerzitet ili da objavljuju svoje naučne rade nije zaustavila njihovu znatiželju i spriječila ih da iznose ideje koje su unaprijedile razumijevanje svijeta i svemira. Mnogo je žena promijenilo tok nauke i bez njih bi naše razumijevanje stvarnosti jednostavno bilo drugačije. Poznavanje istorije žena naučnica je od ključne važnosti jer samo na taj način možemo napredovati u pogledu rodne ravnopravnosti i shvatiti da svaka osoba, bez obzira na pol, ima parvo da se bavi naukom.

- Sjajna **Rozalin Frenklin** je govorila: "Nauka, kultura i svakodnevni život se ne mogu i ne smiju razdvajati". Tako da je ovaj čas počeo pjesmom - *Još ne svijeće rujna zora koju je a capella izvela naša sopranistkinja **Nađa Kosović**.*

- Nakon toga pogledali smo i čuli prezentaciju koju su osmislice i pripremile učenice I-5 odjeljenja na temu *Žene -naučnice koje su promijenile svijet*.

Dok smo pratili prezentaciju, druga grupa učenica je izvela eksperiment izdvajanje DNK iz banane, a treća izdvajanje DNK iz usne duplje čovjeka. (Bilo koja dva čovjeka imaju istovetnih 99,9 % DNK).

- Dok smo čekali rezultate eksperimentata **Ele-na Golubović** izvela je na flauti kompoziciju *Gulk-Melody from Orpheus*.

- Da je izolacija DNK iz banane i iz usne duplje čovjeka uspjela, dokazuju končaste bijele niti DNK koje su se pojavile u gornjem sloju epruve. Učenice su objasnile zašto su koristile pojedina sredstva tokom eksperimenta:

- ✓ Kuhinjska so – pomaže da se DNK odvoji od ostatka drugih materija u ćeliji
- ✓ Deterdžent – razgrađuje ćelijsku membranu koja sadrži lipide
- ✓ Medicinski alkohol - DNK nije rastvorljiva u alkoholu što omogućava da se djelovi DNK nađu u tom sloju
- ✓ Sok od ananasa – sadrži enzim bromelin koji razgrađuje proteine

- Učenice su uradile brzi antigen test. On se koristi u dijagnostici COVID-19.

- Antigen je dio proteina jezgra koronavirusa, koji čine 90% ukupnih proteina, koje proizvodi virus u toku svog razmnožavanja, na sluzokoži disajnih organa. Detekcija antiga učenica ukazuje da je virus trenutno prisutan u organizmu. Ovog puta, mojim učenicama "pacijent" je bio sjajni direktor naše škole, **Branko Knežević**.

- Čas je završen Etidom iz E mola od Francisca Terrega koju je na gitari izvela **Amina Adrović**.

Mr Merima Djukić-Savić, prof.

Interkulturalni kamp

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od 26. do 30. aprila organizovao Interkulturalni kamp za srednjoškolce u Kolašinu u okviru projekta „Djelujem – mijenjam!”, koji CGO sprovodi uz finansijsku podršku ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici. Jedan od učesnika kampa bio je učenik naše škole, odjeljenja III-5, Jovan Joksimović.

Kroz intenzivni petodnevni program mlađi su učili o prihvatanju i toleranciji, konceptu i posljedicama radikalizacije, značaju poštovanja različitosti bez obzira na lična svojstva, ali i kako da postanu aktivni u zagovaranju savremenog koncepta ljudskih prava. Rad je bio organizovan kroz interaktivne metode, uključujući kratka uvodna predavanja koja su pratile radionice, rad po grupama, igranje uloga, projekcije filmova, debate, simulacije i otvorene diskusije.

„Ovaj Interkulturalni kamp je jedinstvena prilika za mlađe da razvijaju svoje interkulturnalne kompetencije koje će im pomoći da se oslobođe granica koje imaju u svom umu, poput predrasuda, stereotipa, itd. To je od velikog značaja za jačanje interkulturnog identiteta crnogorskog društva, čiji su mlađi ne samo

pokretači već i nositelji, te da tako svoja znanja i vještine koje su stekli u ovom kampu prenesu na svoje vršnjake,” navela je Hakile Resulbegović, psihološkinja i radioničarka na ovom programu. Interkulturalni kamp imao za cilj razvoj znanja i vještina interkulturnalne komunikacije kod srednjoškolaca/ki, kao i umrežavanje mlađih iz različitih dijelova Crne Gore, kroz izučavanje konstruktivnih i djelotvornih forma komunikacije, i ohrabrvanje mlađih da izgrađuju veze sa vršnjacima/kinjama iz različitih etničkih i kulturnih sredina, utiču na promjene u svojoj školi i lokalnoj zajednici kroz afirmaciju vrijednosti i principa tolerancije i interkulturnalizma.

Svoje utiske nam je prenio i Jovan Joksimović: „Ovaj kamp ću zasigurno dugo pamtitи, malo je reći da sam mnogo naučio, ovo iskustvo je jedno od najljepših. Pored učenja, sklopio sam i nova prijateljstva koja mi veoma znače. Sam pojam

interkulturnalizma je nepoznat u našem društvu tako da sam smatrao da treba da proširim svoja znanja u ovom pogledu i prijavio sam se na kamp. Prezadovoljan sam predavačima, kao i samim organizatorima posebno bih istakao Željku Ćetković koordinatorku programa “Aktivno građanstvo” koja je doprinijela da ovaj kamp bude najkvalitetniji mogući, u svakom smislu. Značaj ovog kampa se ogleda u tome, što su svi učesnici uvidjeli značaj interkulturnalizma i smatram da će primjenjivati znanja stečena na ovom kampu u svojoj školi kao i lokalnoj zajednici. Želio bih da postoji što više ovakvih kampova jer su jako značajni za mlađe, polaznici ovog i sličnih kampova u budućnosti mogu da reaguju u društvu ukoliko uoče toleranciju, edukuju ljudе oko sebe kao i spriječe radikalizaciju društva u odgovarajućoj mjeri. Savjetujem svim mlađim ljudima da se prijavljuju na ovakve formate, jer će im pomoći u velikoj mjeri, da se socializuju, da

se uključe u rješavanje problema mlađih, nauče mnogo toga i sklope prijateljstva koja neće zaboraviti.”

Crna Gora je multikulturalno društvo, ali se interkulturnalizam uči, opšti je zaključak Interkulturnalnog kampa,

uz razumijevanje mlađih da su upravo i oni ti koji izgrađuju i njeguju interkulturnalizam. Ovo je posebno važno jer nijesu svi jednako spremni da usvoje jednu od najznačajnijih maksima interkulturnalizma – prihvatanje različitosti i manjina. Ključni uzrok tome se vidi u neinkluzivnosti obrazovnog sistema, neinformisanosti i neupoznatosti mlađih sa pripadnicima manjinskih grupacija i naroda. S druge strane, uspjeh Interkulturnalnog kampa jeste razvijanje spremnosti mlađih da se informišu, da saznavaju, da razmotre drugo mišljenje i da sopstveno preispitaju u svijetu novih činjenica i saznanja, što pokazuje da interkulturnalizam ima budućnost u Crnoj Gori i da mlađi sa kojima se radi mogu da se odupru radikalizaciji.

Pored našeg učenika bilo još 26 učesnika kampa iz svih krajeva Crne Gore.

Milica Nikočević, profesorica

UPORNOST I VOLJA SE UVIEK ISPLATE

U našoj školi ima mnogo sportista za primjer, čiji uspjesi nadilaze, ne samo naš grad, već i region. Za ovaj broj časopisa „Lider“ razgovarali smo sa Velimirom Ljuticom (III/4), reprezentitvcem Crne Gore u fudbalu i Anabelom Mujovi (II/4), prvakinjom Crne Gore u atletici.

Velimir Ljutica (III-4)

1. Kojim sportom se baviš?

-Treniram fudbal.

2. Sa koliko godina si počeo da se baviš ovim sportom?

-Treniram od svoje pete godine.

3. Zbog čega si se odlučio baš za ovaj sport?

-Fudbal sam zavolio još kao mali kada mi je jedina igračka bila lopta, sa kojom sam provodio cijeli dan.

4. Kako su tvoji roditelji reagovali kada si izrazio želju za sportom?

-Nijesu uticali na moju odluku, ali su svakako bili podrška.

5. Kada bi morao promijeniti svoj sport, koji bi izabrao?

-Sebe ne vidim ni u jednom drugom sportu, osim u ovom za koji sam se odlučio.

6. Ko je tvoj mentor sve ove godine? Kome bi zahvalio za tvoje uspjehe?

-Moji mentori su bili treneri Zoran Đurašković i Nemanja Leverda koji su uvidjeli moj talenat i koji su uvijek bili tu za mene.

7. Da li je bilo trenutaka kada si htjela da odustaneš? Šta te je zaustavilo?

-Bilo je trenutaka kada sam zbog nekih većih povreda htio da prestanem da se bavim ovim sportom, ali volja i želja da uspijem nijesu mi dale da odustanem.

8. Zbog kojeg događaja ili uspjeha u karijeri si najponosniji na sebe?

-Najviše sam ponosan na sebe što sam sa 16 godina debitovao za prvi tim svog kluba, kao i na postignuti gol na utakmici sa šampionom Crne Gore, takođe sa 16 godina.

9. Kakvi su tvoji planovi za budućnosti? Imаш li neke želje, čemu se nadaš u svojoj karijeri?

-Trenutno ne razmišljam puno o tome gdje mogu nastaviti karijeru, najvažnije mi je da moj klub bude standardni prvoligaš.

Anabela Mujovi (II-4)

1. Kojim sportom se baviš?

-Ja sam atletičarka..

2. Sa koliko godina si počela da se baviš ovim sportom?

-Počela sam trenirati sa 9 godina.

3. Zbog čega si se odlučila baš za ovaj sport?

-Igrom slučaja počela sam sa treninzima i tako zavoljela ovaj sport.

4. Kako su tvoji roditelji reagovali kada si izrazila želju za sportom?

-Roditelji su me podržali odmah, bez razmišljanja.

5. Kada bi morala promijeniti svoj sport, koji bi izabrala?

-Atletiku trenutno ne bih mijenjala ni za jedan sport.

6. Ko je tvoj mentor sve ove godine? Kome bi zahvalila za tvoje uspjehe?

-Od prvog dana moj mentor bila je Sanja Đurnić, moj trener, koja i dan-danas daje sve od sebe da se ostvarim u svemu što zamislim.

7. Da li je bilo trenutaka kada si htjela da odustaneš? Šta te je zaustavilo?

-Kao i kod svakog sportiste, bilo je trenutaka kada sam htjela odustati. Najčešće je to bilo zbog razočaranja koja slijede nakon loših takmičenja, ali me to nije obeshrabrilo.

8. Zbog kojeg događaja ili uspjeha u karijeri si najponosnija na sebe?

-Možda bi norma, kao i učešće na Olimpijskim igrama za mlade bio razlog što sam najponosnija na sebe.

9. Kakvi su tvoji planovi za budućnosti? Imаш li neke želje, čemu se nadaš u svojoj karijeri?

-Planiram da nastavim da se bavim ovim sportom, budem još uspješnija i nadam se da će ostvariti norme za još neka veća takmičenja.

Jovana Vojvodić II-5

MLADI ZA ČIST VAZDUH

Izviđački odred „24. novembar“ kao dio Saveza izviđača Crne Gore, organizovao je 24. 03. 2023. godine takmičenje u znanju u sklopu projekta „Mladi za čist vazduh“, koji je podržan od strane UNICEF-a.

Takmičenje je bilo ekipno, koncipirano na osnovu opšteg znanja iz ekologije, zaštite od zagađenja vazduha, kao i zaštite životne sredine, prilagođeno uzrastu od 14 do 17 godina.

Ekipa se takmičila pod imenom „Eko-klub“, a u njenom sastavu bili su: **Asija Kujović, Nikolija Đokić, Jovana Filipović, Vasilisa Cilić i Jovan Joksimović.**

Učenici su ovom pobjedom obezbijedili mjesto za učešće na petodnevnom kampu, koji će se održati ovog ljeta na Grahovu, kada će pobjednici iz svih gradova odmjeriti znanje na nacionalnom nivou i uživati u prirodi.

Amina Nikezić III-5

DAN KNJIGE

Povodom **Dana knjige i autorskih prava u našoj školi** održano je literarno takmičenje. Pravo učešća na takmičenju imali su učenici svih razreda. Organizatorka takmičenja, **profesorica Crnogorskog – srpskog, bosansko-srpskog, hrvatskog jezika i književnosti Živanka Krgović** je zadala učenicima tri teme:

- Knjiga je san koji držiš u ruci
- Vrijeme čini svoje, a mi?
- Najveći čovjekov izazov

Profesorica Krgović je odabrala tri najbolja rada.

Prvo mjesto osvojila je Milijana Drobnjak (IV-1), drugo mjesto Ines Brkanović (IV-1),

dok je treće mjesto pripalo je **Milici Đokić (I-1).**

Dana 23. aprila se širom svijeta obilježava praznik ljubitelja pisane riječi i čitalačke kulture – **Svjetski dan knjige.** Poznat je još i kao **Međunarodni dan knjige i Svjetski dan knjige i autorskih prava.** Na Generalnoj konferenciji UNESCO-a 1995. godine u Parizu donijeta je odluka o obilježavanju Međunarodnog dana knjige sa ciljem promovisanja čitanja, izdavaštva i autorskih prava.

JU Srednja stručna škola - Bar

adresa: Bijeliši bb, 85000 Bar
telefon: 030-302-785; 030-302-784; 030-311-701
e-mail: lider-sp@t-com.me; skola@polj-br.edu.me
web: www.poljoprivrednaskola-bar.me

2023. godina

